

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

**Charismatický dar glosolálie
z pohledu lingvistiky**

**The Charismatic Gift of Glossolalia
from a Linguistic Perspective**

Bakalářská diplomová práce

Anna Pešlová

Studijní obor: Česká filologie

Vedoucí práce: doc. Mgr. Miroslav Vepřek, Ph.D.

Olomouc 2025

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne 26. 04. 2025

Podpis.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala především doc. Mgr. Miroslavu Vepřkovi, Ph.D., vedoucímu mé bakalářské práce, za jeho cenné rady, trpělivost a odborné vedení, které mi velmi pomohlo při zpracování zvoleného tématu. Poděkování patří také Mgr. Michaele Kopečkové, Ph.D., za její ochotu konzultovat dílčí části mé práce.

Zvláštní dík si zaslouží všichni respondenti, kteří byli ochotni podělit se o své osobní zkušenosti, poskytnout nahrávky svých glosolalických projevů a zodpovědět otázky, které nebyly vždy snadné. Bez jejich otevřenosti, důvěry a ochoty spolupracovat by tato práce nemohla vzniknout v takové podobě, v jaké ji předkládám.

Obsah

Úvod.....	5
Glosolálie z pohledu různých vědních disciplín.....	8
1.1. TEOLOGIE	8
1.2. NEUROVĚDY A PSYCHOLOGIE.....	11
1.3. ANTROPOLOGIE A SOCIOLOGIE	13
2. Struktura glosy – glosolálie jako odraz reálných jazyků	17
2.1. PRVNÍ SETKÁNÍ S GLOSOLÁLIÍ.....	18
2.2. GLOSOLÁLIE V POROVNÁNÍ S TRADIČNÍM POJETÍM JAZYKA.....	20
2.3. KOMUNIKAČNÍ FUNKCE A KOMUNIKAČNÍ SITUACE.....	21
2.2. ONTOGENEZE GLOSOLÁLIE	24
2.2.1. ZKUŠENOST MLUVČÍCH S ONTOGENEZÍ GLOSOLÁLIE	27
2.3. VLIV EMOCÍ A VNÍMÁNÍ ESTETIKY NA FORMU ŘEČI.....	29
3. Problematika jazykových rovin v jazyce bez pravidel.....	31
3.2. LANGUE A PAROLE	31
3.3. ROVINA FONETICKÁ A FONOLOGICKÁ	32
3.3.1. NEJFREKVENTOVANĚJŠÍ FONÉMY	32
3.3.2. POMĚR MEZI VOKÁLY A KONSONANTY	34
3.3.3. FREKVENCE ALVEOLÁRNÍCH KONSONANTŮ	35
3.3.4. HLÁSKY, KTERÉ SE V ČEŠTINĚ NEVYSKYTUJÍ	37
3.3.5. SUPRASEGMENTÁLNÍ VLASTNOSTI – MELODIE, TEMPO	39
3.4. ROVINA MORFOLOGICKÁ	41
3.4.1. REPETICE SLABIK	42
3.4.2. SEKvence SLABIČNÝCH SCHÉMAT	43
3.4.3. SROVNÁNÍ S MORFOLOGIÍ PŘIROZENÉHO JAZYKA, SYNTAGMATICKÉ VZTAHY	45
Závěr	50
Anotace.....	52
Resumé	53
Seznam použitých zdrojů.....	54
Internetové zdroje	55
Seznam obrázků, grafů a tabulek	56
Seznam zkratk	57
Příloha č. 1: Otázky pro respondenty	58
Příloha č. 2: Plné znění fonetických prepisů respondentů.....	59

Úvod

Glosolálie, častěji označovaná jako „mluvení v jazycích“, je fenomén, který se nejčastěji objevuje v charismatických a letničních křesťanských kruzích. Z pohledu věřících jde o duchovní dar – prostředek, skrze který člověk vstupuje do kontaktu s Bohem či Duchem svatým a prožívá hlubší duchovní spojení. Jazykový projev během glosolálie se přitom často jeví jako spontánní a neodpovídá žádnému známému přirozenému jazyku. Z tohoto důvodu glosolálie přitahuje pozornost nejen teologů, ale i odborníků z řady dalších oblastí, jako je neurologie, psychologie, antropologie, sociologie či lingvistika.

Ačkoli je tato práce zaměřena především lingvisticky, jejím cílem je komplexněji porozumět podstatě glosolálie a zodpovědět obecnější otázku, proč a jak tento jev lidé používají. První kapitola proto shrnuje přístupy různých vědních disciplín k tomuto tématu. Následující dvě kapitoly se pak již věnují čistě lingvistickému pohledu.

V teoretické části práce je jako hlavní zdroj využita definice a analýza Williama Samarina, lingvisty a autora publikace *Tongues of Men and Angels* (1972), který popisuje glosolálii jako hlasový projev, jenž mluvčí sám považuje za jazyk. Tento projev má sice určité základní znaky podobné přirozeným jazykům, chybí mu však stabilní významová složka. To znamená, že sdělení není srozumitelné ani samotnému mluvčímu, ani jeho okolí.

Na základě tohoto východiska se práce dále zabývá několika dílčími otázkami: Co má glosolálie společného s reálnými jazyky a v čem se od nich liší? Jak je možné, že působí tak realisticky? Jak se dar glosolálie u člověka rozvíjí a jaká schémata mluvčí během projevu používá? Jakou roli hraje kontext, ve kterém se glosolálie odehrává?

Analytická část práce se zaměřuje na konkrétní jazykové roviny – zejména na rovinu fonetickou a morfologickou. Hlavní výzkumné otázky, na které se tato část snaží odpovědět, zní: Má glosolálie mluvčích z Česka a Slovenska určité opakující se zvukové nebo fonologické rysy, které lze lingvisticky popsat? Objevují se v projevech typické zvukové sekvence, rytmika nebo intonační vzorce? A existuje mezi

jednotlivými projevy nějaká vnitřní struktura, která by mohla naznačovat existenci specifického systému?

Pro účely výzkumu byly pořízeny audionahrávky glosolálie poskytnuté deseti respondenty z České a Slovenské republiky. Nahrávky soukromých modliteb mluvčích byly autorce zaslány samotnými respondenty a následně přepsány do fonetické transkripce pomocí symbolů z Mezinárodní fonetické abecedy (IPA). Všechny provedené přepisy se nachází na konci práce v příloze č. 2. Z důvodu srozumitelnosti byly i Samarinovы přepisy, jež byly původně zapsané kombinací různých forem fonetické transkripce, v této práci převedeny do jednotného zápisu pomocí IPA.

Analýza nahrávek se zaměřuje na opakující se fonémy, fonotaktické vzorce a rytmičnou strukturu promluv. Výzkumný vzorek tvoří mluvčí ve věku 20 až 30 let; jejich identita zůstává anonymní – uváděny jsou pouze informace o pohlaví a národnosti. Úplný seznam respondentů spolu s přepisem jejich glosolalických projevů je uveden v přílohách.

V přílohách se rovněž nachází seznam doplňujících otázek, které byly respondentům položeny. Tyto otázky se týkají osobní zkušenosti s nabytím glosolálie a sociálního či emočního kontextu, jenž mohl ovlivnit způsob, jakým tento projev u jednotlivců vznikl a nadále probíhá. Odpovědi respondentů byly autorce poskytnuty buď písemně, nebo ve formě audionahrávek a jsou v práci uváděny průběžně v návaznosti na tematické celky.

Mezi další použité zdroje patří například *Jazyk a jazykověda* Františka Čermáka, ze které byly čerpány definice odborných pojmů, oficiální dokument *Baptism in the Holy Spirit* vytvořený komisí ICCRS, článek o neurologickém výzkumu glosolálie (*The Measurement of Regional Cerebral Blood Flow During Glossolalia: A Preliminary SPECT Study*), biblický *Nový zákon*, zejména kniha *Pavlův list Korintským*, a také videopřednáška psychologa a pastora Victora Counteda, která poskytuje cenný vhled do psychologického kontextu tohoto jevu.

Cílem práce není prokázat nadpřirozený původ glosolálie ani ho vyvracet, ale nabídnout pohled napříč několika vědními obory a především se detailněji zaměřit na formální a zvukovou stránku tohoto specifického jazykového projevu. Výsledky

by mohly přispět k lepšímu porozumění fenoménu glosolálie – jak z pohledu věřících, tak i těch, kdo k ní přistupují čistě z odborného hlediska.

Glosolálie z pohledu různých vědních disciplín

Glosolálie je jev, který si svou povahou žádá nahlížení z více úhlů pohledu. Vzhledem k tomu, že se nejčastěji objevuje v křesťanském prostředí, především v letničních a charismatických společenstvích, je přirozené začít teologickým hlediskem. Zároveň ale nabízí prostor i pro zkoumání z pohledu psychologie a neurověd, které se snaží popsat, co se při tzv. modlitbě v jazycích odehrává v lidské psychice a v mozku, a jak se to může navenek projevovat. Okrajově se práce dotkne i antropologického a sociologického pohledu, protože i ty mohou hrát roli při šíření a vnímání tohoto fenoménu.

Ačkoli je hlavní náplní této práce jazyková analýza glosolálie, je důležité zasadit tento jev nejprve do širšího kontextu. Jednotlivé pohledy různých oborů jsou totiž vzájemně propojené a dohromady mohou pomoci lépe pochopit podstatu tohoto specifického způsobu vyjadřování. Z těchto důvodů je první část práce věnována právě přehledu základních přístupů různých vědeckých disciplín, na který navazuje samostatná kapitola zaměřená čistě na jazykovou stránku glosolálie.

1.1. Teologie

V kapitole o teologickém pohledu na glosolálii je za stěžejní zdroj předkládán nejdůležitější dokument, z něhož čerpají všechny křesťanské církve – biblický Nový zákon. V množství církví věřících v jednoho Boha, které dnes na světě existuje, se zaměříme na dva konkrétní proudy hojně užívající daru jazyků v modlitbách.

Jedním proudem je tzv. letniční hnutí, které vzniklo na počátku 20. stol.¹ odtržením od tradičních církví a založilo svou teologii na biblické události Letnic neboli Pentakostu² a vyskytuje se zejména v Americe. Charismatické hnutí, druhý

¹ Doktrinální komise ICCRS: *Křest v Duchu svatém*. Spiritualita. Z anglického originálu *Baptism in the Holy Spirit* vydaném ve Vatikánu r. 2017. V Uhřetěch: Doron, 2023. ISBN 978-80-7297-301-9. str. 5

² Z řec. pentacoste (padesát); označuje židovský svátek sklizně a díky za úrodu, který se slavil 50 dní po svátku Pesach neboli vyvedení Židů z Egypta (Ex 23, 16). Nový význam byl tomuto svátku dán v Novém zákoně, 50 dní po vzkříšení proběhlo seslání Ducha svatého na Ježíšovy apoštoly.

hlavní proud založený podobně jako předchozí hnutí na přijímání darů Ducha svatého neboli charismat, se vyvinulo v 50. a 60. letech 20. stol.³ a od letničního hnutí se odlišuje tím, že jeho členové zároveň zůstávají členy své původní církve – katolické, anglikánské, lutheránské atd. – a uznávají její tradiční zásady. Charismata obdržená Duchem svatým jsou tímto hnutím charismatické obnovy uznávána jako proud živé víry, nový nádech pro církve, ale samotnou církev by nikdy neměla převyšovat, pouze doplňovat.⁴

Dar jazyků se stejně jako ostatní charismatické dary⁵ objevil v prvotní církvi, která se formovala prvních několik desítek let po Ježíšově nanebevstoupení. Poprvé tomu tak bylo při události Letnic, padesát dní po Ježíšově ukřižování a zároveň deset dní po jeho nanebevstoupení, v níž se glosolálie projevila formou xenoglosie, konkrétních existujících jazyků.⁶ V následujících staletích se označení „dar jazyků“ vytratilo ze záznamů církevních učenců, ale místo něj se zřejmě používala terminologie vhodnější pro fenomén glosolálie – sv. Augustin žijící ve 4. – 5. stol. n. l. např. psal ve svém *Výkladu žalmů* o tzv. „jásotu“, který popisoval jako hlasitou modlitbu a zpěv, při němž používá slova, jež nelze vyslovit ani pochopit:⁷ „(...) jde o hlas duše, který se radostně dere na povrch, přičemž vyjadřuje vnitřní pocity bez ohledu na obsah (...)“⁸

V dokumentu *Křest v Duchu svatém*, vydaném Doktrinní komisí ICCRS, je uvedeno, že se glosolálie projevovala v různých obdobích a různými způsoby u lidí, které dnes považujeme za světce, např. Bernard Clairvaux, František z Assisi, Kateřina Sienská, Ignác z Loyoly atd.

³ Doktrinní komise ICCRS: *Křest v Duchu svatém*, str. 5

⁴ Katolická charismatická obnova. *Katolická charismatická obnova* [online]. Praha: Charismatická obnova, z.s. Dostupné z: <https://www.cho.cz>

⁵ Mezi charismatické dary se řadí např. dar moudrosti, prorockví, uzdravování, výkladu jazyků, rozlišování duchů, slovo poznání atd. (1Kor 12, 4–11), některé dary nejsou v NZ zmíněny doslovně, ale dnes se s nimi pracuje, např. dar vyučování, služby atd.

⁶ Definice z Collins English Dictionary, překlad autora: Xenoglosie je jev, při kterém osoba údajně hovoří nebo rozumí skutečnému, přirozenému jazyku, který se nikdy neučila a s nímž dříve neměla žádný kontakt.

⁷ Doktrinní komise ICCRS: *Křest v Duchu svatém*. Spiritualita, str. 56

⁸ Ibidem.

Svatá Terezie z Avily sdílela svou zkušenost s mluvením v jazycích ve své knize *Vnitřní hrad*: „Pán někdy sesílá jistá hnutí jásotu a jakousi divnou modlitbu, jejíž povaha se nedá pochopit. Avšak mluvím vám o ní proto, abyste věděly, že je možná, a velmi chválily Pána, v případě, že se vám jich dostane... Zdá se to jako hatmatilka, ale je tomu tak. Duše zakouší takovou radost, že se s ní nechce těšit sama.“⁹

Dar jazyků v letničním i charismatickém hnutí plní podobnou funkci – prohloubení osobní modlitby a pevnější spojení s Bohem skrze dar Ducha svatého. Charles Whitehead,¹⁰ jedna z vůdčích osobností Katolické charismatické obnovy, popisuje význam glosolálie následujícím způsobem: „Mluvení v jazycích je nadpřirozený projev inspirovaný Duchem svatým a obsahující slova, jímž se mluvčí nikdy nenaučil a jímž nerozumí. (...) Nejsme omezeni vlastními slovy, jímž rozumíme a která někdy nedostačují.“¹¹

Podle Whiteheada Bůh dává tento dar jednotlivci, aby mohl mluvit ze srdce a v naprosté svobodě. Ve chvíli, kdy z nitra člověka prýští „proudy živé vody“,¹² se mysl stává překradou, která tomuto proudu brání. Dar jazyků by měl tuto překradu strhnout a umožnit prožít hlubokou modlitbu ve spojení s Bohem.¹³

Ačkoli se glosolálie může jevit jako fenomén, který je zcela neřízený rozumem, v charismatickém hnutí existují jasně stanovená pravidla jejího používání. Tato pravidla jsou zapsána svatým apoštolem Pavlem v Novém zákoně, konkrétně v prvním listě Korintským, kde Pavel vyzývá mluvčí k několika důležitým věcem:

⁹ WHITEHEAD, Charles. *V síle Ducha*. Orientace. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013. ISBN 978-80-7195-648-8, str. 98.

¹⁰ Ch. Whitehead (*1942), charismatický řečník a učitel, působil jako předseda Mezinárodní služby katolické charismatické obnovy (ICCRS). V roce 2002 mu papež sv. Jan Pavel II. udělil Řád svatého Řehoře Velikého jako ocenění za jeho mezinárodní přínos církvi.

¹¹ WHITEHEAD, Charles. *V síle Ducha*, str. 94.

¹² Spojení „proudy živé vody“ Whitehead čerpal z Janova evangelia (J 7, 37–39): „V poslední, velký den svátku Ježíš vstal a zvolal: „Žízni-li kdo, ať přijde ke mně a pije. Kdo věří ve mne, jak praví Písmo, řeky živé vody poplynou z jeho nitra!“ To řekl o Duchu, kterého měli přijmout ti, kteří v něho uvěřili; dosud totiž Duch [svatý] nebyl dán, protože Ježíš ještě nebyl oslaven.“

¹³ WHITEHEAD, Charles. *V síle Ducha*, str. 95.

I.) Podle Pavla by při modlitbě ve větší skupině lidí měli v jazycích mluvit nejvýše dva až tři lidé, kteří by měli mít u sebe tzv. „vykladače“ – osobu obdarovanou nejen darem jazyků, ale i darem výkladu, jež dokáže přetlumočit, co bylo v jazycích řečeno (1Kor 14, 27–28).¹⁴

II.) Mluvení v jazycích by nemělo být zakazováno, avšak v církevním shromáždění by se měly upřednostnit jiné dary Ducha, především prorokování, a to v jazyce, kterému posluchači rozumí (1Kor 14, 39).

III.) Pavel vyzývá k horlivosti při mluvení v jazycích, ale zároveň i k slušnosti a uspořádanosti při projevech, neboť Bůh není Bohem zmatku, ale Bohem pokoje (1Kor 14, 40).

Z Pavlových pokynů vyplývá, že již v době prvotní církve bylo možné projevy glosolálie do určité míry vědomě ovlivňovat. Jedinec si mohl záměrně zvolit, zda se bude modlit srozumitelným, rodným jazykem, nebo zda se otevře hlubší, emocionální modlitbě v jazycích, čímž symbolicky „zboří přehradu“, o níž hovoří Whitehead. K otázce, do jaké míry je možné glosolálii řídit rozumem, bude více řečeno v části věnované sociologickému a lingvistickému pohledu.

1.2. Neurovědy a psychologie

Americký neurolog Andrew B. Newberg a jeho kolegové provedli roku 2006 studii, ve které zkoumali mozkovou aktivitu u pěti letničních věřících během glosolálie pomocí techniky SPECT (jednofotonové emisní počítačové tomografie). Výsledky ukázaly sníženou aktivitu v prefrontální kůře, oblasti mozku spojené s vůlí a kontrolou. To naznačuje, že během glosolálie jedinci zažívají sníženou kontrolu nad svým jazykovým projevem, což podporuje pocit, že řeč je řízena vnější silou nebo vyšší mocí. Kromě snížené aktivity v prefrontální kůře naopak zaznamenali zvýšenou aktivitu v limbickém systému, který se podílí na zpracování emocí, chování,

¹⁴ Výklad jazyků je darem Ducha svatého, který charismatiky není obecně brán jako přesný překlad glosolálie, ale jako duchovní interpretace poselství, které bylo prostřednictvím glosolálie vyřčeno.

dlouhodobé paměti a čichu. Tato zvýšená aktivita v mozkovém centru emocí vysvětluje intenzivní emocionální prožitky mluvčího.¹⁵

Podle dalšího amerického vědce, psychologa a zároveň evangelického pastora, Victora Counteda, by mohlo praktikování glosolálie mít pozitivní účinky na duševní zdraví člověka. Ve své videopřednášce z 19. prosince 2023 říká: „Glosolálie může vést k emocionálním tělesným projevům právě díky zaktivizované amygdale. Díky tomu, že používáním glosolálie stimuluje mluvčí tu část mozku spojenou s prožíváním emocí a relaxace, je zároveň redukován stres a úzkost.“¹⁶

Counted tento stav přirovnává k různým druhům meditace a hluboké modlitby a doporučuje, že zejména z hlediska neurologického, psychologického, sociologického a lingvistického by se měl tento fenomén zkoumat delší dobu a více do hloubky, dokud nebude plně pochopena jeho role v historii a současnosti lidstva. Poukazuje také na fakt, že zkušenost mluvení v jazycích může být opravdu plně pochopena a oceněna pouze těmi, kteří tímto darem disponují, čímž oponuje všem skeptikům, tvrdícím, že glosolálie je hloupost a fanatický klam, či dokonce duševní porucha.¹⁷

Fenomén glosolálie se rozhodli zkoumat také neurovědci a psychologové na univerzitě v Pensylvánii. Ve svém výzkumu konkrétně srovnávali stav vědomí a mozkovou aktivitu u pacientů se schizofrenií a u mluvčích glosolálie, právě z toho důvodu, že chtěli zjistit, zda se jedná či nejedná o duševní poruchu. Výzkum používal různé metody pro vyhodnocení mentalizace¹⁸ u respondentů a vědci v závěru potvrdili, že glosolálie není psychopatologickým jevem, tedy nejedná se o symptom duševní poruchy, jak se mnozí dříve domnívali.¹⁹

¹⁵ NEWBERG, Andrew B., et al., *The measurement of regional cerebral blood flow during glossolalia: A preliminary SPECT study*, *Psychiatry Research: Neuroimaging* (2006). Dostupné z: <https://static1.squarespace.com>

¹⁶ COUNTED, Victor. *Speaking in Tongues: Divine Gift or Psychological Phenomenon*. In: YouTube [online]. 19. 12. 2023. Dostupné z: https://youtu.be/_fkAJSmj8xA?si=IEHF1vDZEWTjPI09

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ Mentalizace je název schopnosti správně přiřazovat duševní stavy sobě a ostatním.

¹⁹ BENTALL, Richard P.; POWELL, Gary; REED, Peter; JOHNSTON, Rebecaa; KINDERMAN, Peter. *Attribution of Mental States in Glossolalia: A Direct Comparison With Schizophrenia*. *Frontiers in Psychology* [online]. 2020, roč. 11, s. 531. ISSN 1664-1078. Dostupné z: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00531>

Zlomky všech psychologických výzkumů nám dávají poněkud neurčitý obraz o tom, jaká je podstata glosolálie. Zda se jedná o změněný stav vědomí, nebo o unikátní nevysvětlitelný jev, který by se opravdu dal nazývat „darem“, jak jej vnímají křesťané, nebo – a z této teorie vychází i celá lingvistická analýza – je glosolálie především sociolingvistický fenomén, jak tvrdí William Samarin.

1.3. Antropologie a sociologie

Zaměřme se nyní na počet aktivních mluvčích glosolálie. Přesné číslo osob, které jsou obdařeny charismatem jazyků, nelze jednoznačně určit, neboť se neustále mění. Na základě počtu příslušníků letničního a charismatického hnutí však lze tento počet alespoň přibližně odhadnout. Článek zveřejněný v roce 2011 výzkumným centrem Pew Research Center uvádí následující údaje:²⁰ „Na světě je přibližně 279 milionů letničních křesťanů a 305 milionů charismatických křesťanů, což znamená, že letniční a charismatičtí křesťané dohromady tvoří asi 27 % všech křesťanů a více než 8 % celkové světové populace.“²¹

Dalo by se předpokládat, že počet od roku 2011 ještě více vzrostl vzhledem k evangelizačnímu charakteru letničního a charismatického hnutí, a ačkoliv ne každý charismatik má dar glosolálie, většina účastníků těchto dvou hnutí považuje dar jazyků za základní charisma – v letničních církvích dokonce za důkaz křtu Duchem svatým.²² Z toho vyplývá, že hrubým odhadem jsou na světě desítky až stovky milionů mluvčích glosolálie.

Je však důležité zdůraznit, že glosolálie není jevem výhradně křesťanským, ačkoli právě v rámci křesťanského prostředí se vyskytuje největší počet jejích

²⁰ Pew Research Center je nezávislá americká výzkumná organizace, která se zabývá sběrem a analýzou dat o společenských trendech, veřejném mínění a demografii. Zaměřuje se na širokou škálu témat, včetně náboženství, politiky a veřejného mínění, sociálních a demografických změn atd.

²¹ PEW RESEARCH CENTER. *Global Christianity – Movements and Denominations*. Pew Research Center. Publikováno 19. 12. 2011. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/religion/2011/12/19/global-christianity-movements-and-denominations/>

²² Doktrinální komise ICCRS uvádí, že křest Duchem svatým je teologický koncept odlišný od svátosti křtu vodou v katolické církvi i v církvích protestantských. Tento termín označuje zvláštní zkušenost, při níž věřící přijímá Ducha svatého a jeho působení ve svém životě. Tato zkušenost je často spojována s obdržením duchovních darů, jako je například právě dar jazyků a jiné.

mluvčích. Z antropologického hlediska je glosolálie často zkoumána v souvislosti s různými šamanskými praktikami, v nichž je vnímána jako prostředek komunikace s božstvy nebo duchovními entitami během rituálních obřadů.

Významná studie Felicitas Goodmanové z roku 1972 se zabývá glosolálií jako univerzálním rituálním a náboženským fenoménem. Na základě svých terénních výzkumů Goodmanová opakovaně zaznamenala, že u praktikujících mluvčích glosolálie dochází ke změněnému stavu vědomí, který byl výsledkem intenzivní duchovní praxe. Tento stav se projevoval silnými emočními reakcemi, transovými stavy a extatickými prožitky, při nichž jednotlivci vnímali, že vstupují do kontaktu s vyšší duchovní skutečností nebo samotným Bohem.²³

S tímto pojetím však polemizuje lingvista William Samarin, který upozorňuje, že interpretace Goodmanové nepostihuje plnou realitu glosolalických projevů. Transový stav při glosolálii podle něj není běžná praxe. Kdyby totiž glosolálie vždy probíhala ve změněném stavu vědomí či dokonce transovém stavu, mluvčí by nebyl schopen racionálně svou řeč a jednání ovlivnit. V praxi však glosolalisté v rámci církevních shromáždění často vykazují schopnost vědomého rozhodnutí, zda budou mluvit v jazycích, ve svém rodném jazyce, nebo oba projevy kombinovat. Glosolálie je tedy sice spontánní, avšak zároveň do určité míry řízená, a probíhá v souladu s pravidly dané náboženské komunity tak, jak v Prvním listu Korint'ánům určil apoštol Pavel, viz podkapitola o teologii.²⁴

Toto pojetí potvrzuje i luteránský kněz, reverend Larry Christenson: „Představa, že ten, kdo mluví v jazycích, se dostává do nějaké náboženské extáze, při níž ztrácí kontrolu nad sebou a svými emocemi, je v rozporu s Písmem i naší zkušeností. Osoba používající tento dar je schopna plně ovládat sebe samu i své emoce.“²⁵

²³ GOODMAN, Felicitas. *Speaking in Tongues: A Cross-Cultural Study in Glossolalia*. Chicago: University of Chicago Press. 1972. ISBN 978-0226303246. str. 153–161

²⁴ SAMARIN, William J. *Sociolinguistic vs. Neurophysiological Explanations for Glossolalia: Comment on Goodman's Paper*. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 11(3). 1972. Str. 293–296. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/1384556>

²⁵ WHITEHEAD, Charles. *V síle Ducha*. Str. 96.

Transové stavy se však nedají zcela vyloučit, protože podle jedné z českých respondentek mohou nastat, i když spíše výjimečně. Její svědectví tento pohled potvrzuje: „Mluvení v jazycích dokážu vědomě zapnout i vypnout, ale jednou se mi při chválách s adorací stalo, že jsem se začala třást, byla jsem v úplném vytržení a začala jsem mluvit v jazycích – bylo to tak silné, že jsem nedokázala ovládat sebe, tělo ani ty jazyky. Takže ano, může se to stát, ale není to běžné.“

Co se sociolingvistiky týče, dalo by se říci, že právě tento aspekt je důvodem tak velkého nárůstu mluvčích glosolálie v posledním století. Glosolálie je podle Samarina přímo motivována lidmi v charismatickém či letničním hnutí: „Lidé, kteří jsou součástí hnutí, pokládají mluvení v jazycích za důkaz naplnění Duchem svatým – to je teologický význam. Z jiného pohledu je mluvení v jazycích symbolem identifikace s letničním či charismatickým hnutím a integrace do něj – to je sociologický význam.“²⁶

Když se tedy na glosolálii díváme tímto pohledem, slouží jako jeden z prostředků k vytváření kolektivní identity v rámci dané náboženské komunity a k posílení víry a soudržnosti společenství. Tuto myšlenku posouvá dál Nicholas P. Spanos, který ve svém sociologickém experimentu prokázal, že glosolálie není výhradně nadpřirozený nebo transcendentální jev, ale může být naučeným chováním, které závisí na sociálních a kontextuálních faktorech – lze ji totiž vyvolat pouhou imitací. Spanos tedy v závěru tvrdí, že glosolálie se nejvíce rozvíjí v komunitách, kde je očekávána a podporována.²⁷

Na závěr této kapitoly lze shrnout, že glosolálie je komplexní fenomén, který jednotlivé vědecké disciplíny interpretují odlišným způsobem. V teologickém rámci je vnímána jako dar Ducha svatého a výraz hlubokého duchovního spojení s Bohem. Psychologie ji často popisuje jako projev změněného stavu vědomí, který se navenek projevuje zvuky připomínajícími řeč. Neurověda pohlíží na glosolálii jako na neurobiologický jev spojený s aktivací specifických mozkových oblastí během tohoto

²⁶ SAMARIN, William J. *Sociolinguistic vs. Neurophysiological Explanations for Glossolalia: Comment on Goodman's Paper*. Str. 293–296.

²⁷ SPANOS, Nicholas P.; CROSS, W. P.; LEPAGE, M.; CORISTINE, M. *Glossolalia as learned behavior: An experimental demonstration*. *Journal of Abnormal Psychology*, 95(1). 1986. Str. 21–23. Dostupné z: <https://doi.org/10.1037/0021-843X.95.1.21>

projevu. Z hlediska sociologie se pak jedná o kulturně a společensky podmíněné chování, které může sloužit jako prostředek sebeidentifikace uvnitř určité náboženské komunity.

Bez ohledu na to, zda glosolálii vyvolává jeden z výše uvedených faktorů, nebo jejich kombinace, samotné zkoumání její konkrétní zvukové podoby spadá do oblasti lingvistiky – vědy, která se zabývá jazykem a jeho strukturou. Následující kapitola se proto věnuje analýze glosolálie jako jevu, který je navenek podobný přirozenému jazyku, ale zároveň je od něj v mnoha ohledech výrazně odlišný.

2. Struktura glosy – glosolálie jako odraz reálných jazyků

Na základě své lingvistické analýzy Samarin definoval letniční glosolálii jako: „bezesmyslný, ale fonologicky strukturovaný lidský projev, o němž mluvčí věří, že jde o skutečný jazyk, ale který nenese žádnou systematickou podobnost s jakýmkoli přirozeným jazykem živým či mrtvým“.²⁸ Je to právě ona fonologická strukturovanost, díky které glosolálii vnímáme jako jazyk, protože tak často skutečně zní. Při rozboru stovek nahrávek z různých částí Ameriky však Samarin zjistil, že žádná z glos nebyla ve skutečnosti ani vnitřně organizovaná, ani se nedal určit význam slov.²⁹

V kontextu glosolálie je pojem „slovo“ používán jako označení pro určitá seskupení slabik, která byla při přepisu oddělena mezerami na základě rytmu a přízvuku – tedy podle jazykového citu autora přepisu. Jak však upozorňuje i William Samarin, stejnou nahrávku by pravděpodobně každý lingvista zapsal odlišně.³⁰ „Slovo“ ve smyslu základní jednotky jazyka a řeči, jak jej známe z přirozených jazyků, se v glosolálii v pravém slova smyslu nevyskytuje. V této práci je proto tento termín používán pouze pro přehlednost, a označuje tak seskupení slabik, která se svou strukturou slovům podobají.

Glosolálie může na nezúčastněného nebo nevěřícího posluchače působit jako blábolení či nesrozumitelné mumlání. V případě pokročilejších mluvčích však může být tento jazykový projev natolik rozvinutý, že svým zvukem evokuje skutečný jazyk. Právě kvůli tomuto efektu William Samarin popisuje glosolálii jako fasádu jazyka – jev, který navenek připomíná přirozený jazyk, avšak postrádá jeho vnitřní strukturu, jako je gramatika, syntax a sdílený významový systém.³¹

V této práci je však preferován pojem „odraz jazyka“, který lépe vystihuje charakter tohoto jevu. Na rozdíl od fasády, která může evokovat představu něčeho falešného nebo prázdného, odraz naznačuje přítomnost reálného základu – jen v jiné, deformované či neúplné podobě. Glosolálie totiž z pohledu mluvčích nepředstavuje

²⁸ SAMARIN, William J. (1972). *Tongues of Men and Angels: The Religious Language of Pentecostalism*. New York: Macmillan, 1972. p. 2. OCLC 308527. str. 2

²⁹ Ibidem, str. 122.

³⁰ Ibidem, str. 81.

³¹ Ibidem, str. 128.

klam ani pokus o napodobení jazyka, ale autentický a spontánní projev, který má odlišný cíl od běžné komunikace. Jedná se především o duchovní zkušenost nebo emocionální vyjádření.

Glosolálie napodobuje zvukovou složku přirozeného jazyka – využívá rytmus, intonaci, slabiky a jejich estetickou plynulost – zároveň se však vědomě vymyká konvenčním pravidlům běžné řeči.³² Z hlediska sociologického a psycholingvistického lze předpokládat, že mluvčí ve svém projevu nevědomě čerpá z jazykových vzorců, které dříve slyšel nebo zažil ve svém okolí, jak již bylo řečeno výše v souvislosti se Spanosovým experimentem. Nejedná se však o vědomou snahu o stylizaci – glosolalický projev obvykle není řízen vůlí mluvčího a často je vnímán jako spontánní, niterný a upřímný.³³ K potvrzení této teze může sloužit vyjádření mluvčí č. 10 o její první zkušenosti s mluvením v jazycích: „Prožívala jsem pocit nadšení a překvapení. Bylo to na veřejné akci před čtyřmi lety. Brněla mi pusa a začala jsem vyslovovat slabiky.“ Více k nabývání glosolálie, viz podkapitola o ontogenezi.

Glosolálie by tedy neměla budit dojem, že je pouhou fasádou, ale že se v ní zvuk jazyka skutečně odráží, a z toho důvodu působí tak skutečně.

2.1. První setkání s glosolálií

Glosolálie je jazykovým odrazem natolik matoucím, že i někteří jeho mluvčí věří, že hovoří existujícím jazykem, ačkoli mu sami nerozumí, jak bylo prokázáno Samarínovým experimentem, při němž přečetl krátký úryvek předem zaznamenané glosolálie svým nizozemským kolegům, lingvistům. Poté se jich zeptal, co podle jejich nejlepšího úsudku slyší za projev. Úryvek zněl takto:³⁴

³² SAMARIN, William J., *Tongues of Men and Angels*, str. 104.

³³ LACHMANOVÁ, Kateřina, *Také nevíte, co s darem jazyků?* Katolická charismatická obnova. Publikováno 10. 5. 2024. Dostupné z: <http://apologia.cho.cz/clanky/Take-nevite-co-s-darem-jazyku.html>

³⁴ SAMARIN, William J., *Tongues of Men and Angels*, str. 104, 105.

- I. [jamana kɪta sɪjanajasɪ]
- II. [jamana kɪta sɪjanajasɪ]
- III. [anakɪjana tɪjasanaja anakɪjatana sɪjanajasɪ]

Jejich odpovědi se shodovaly na tom, že se zřejmě jedná o modlitbu či báseň, která by mohla být v nějakém malajsko-polynésckém jazyce. Samarin pak pro kontrast uvádí i část textu taneční písně z Nové Guineji, který obsahuje podobně sestavené celky v repetících, která je této glosolálii zvukově podobná.³⁵

Meyana li nimibo, nolilube,

Meyana li nimibo, nolilube,

Sehuyanagu sefo agolamemo

Meyana li nimibo, nolilube.³⁶

Nizozemští lingvisté rozpoznali, že se zřejmě nejedná o poezii ani o reálný jazyk, až ve chvíli, kdy Samarin přečetl následujících osmnáct řádků glosolálie, které byly i na báseň příliš repetitivní. Podobný vzorek pak pustil z jeho originální nahrávky skupině mladých doktorů, trénovaných v psychiatrii. Jejich odpovědi na stejně položenou otázku vesměs zněly: „četba poezie nebo lyrické prózy na nějaké sentimentální téma ve zvláštním východním jazyce; četba ságy o vzdálené zemi; báseň vzpomínající na krásu domova, nostalgie a smutek; náboženský obřad v ruštině; nějaký neslovanský jazyk, možná indický, afghánský atp.“³⁷

Jen malý počet lidí přišel s myšlenkou, že jde o neexistující, smyšlený jazyk. Podle Samarina tito lidé projevíli dobrou jazykovou intuici a větší míru kritického myšlení vůči tomu, co slyší. Naopak někteří jsou podle něj méně kritičtí – buď z povahy, nebo, v případě náboženské glosolálie, kvůli vlivu učení v křesťanském prostředí. Jinými slovy, pokud se v určitém sociálním nebo náboženském kontextu

³⁵ SAMARIN, William J, *Tongues of Men and Angels*, str. 104, 105.

³⁶ Překlad z angličtiny: Podej mi tamto, ten *agolamemo* (druh betelového ořechu) od Sehuyanagu.

³⁷ SAMARIN, William J, *Tongues of Men and Angels*, str. 104, 105.

traduje představa, že glosolálie je nebo může být skutečným jazykem, pak jsou lidé z těchto kruhů k tomuto jevu méně kritičtí. I proto mnoho glosolalistů věří, že mluví opravdovým jazykem.³⁸

2.2. Glosolálie v porovnání s tradičním pojetím jazyka

Na úvod této podkapitoly je důležité zdůraznit, že k jazykové analýze glosolálie je nutné přistupovat s opatrností a často i v rámci hypotetických úvah, protože ačkoli glosolálie nabízí zajímavý materiál pro jazykovou analýzu, nelze ji považovat za plnohodnotný jazyk a nelze na něj v plném měřítku uplatnit tradiční přístupy k jazyku. Z těchto přístupů a jejich definic však v následující části budeme vycházet, neboť je to jediný pevný základ pro porovnání glosolálie s přirozenými jazyky.

Jazyk nemá jednu univerzální definici, protože na něj lze pohlížet z různých úhlů. Obecně však můžeme říci, že jazyk splňuje dvě hlavní kritéria:³⁹

- 1) Jazyk je abstraktní organizovaný systém jednotek, pravidel a konvenčních kolektivních norem, které slouží k tvorbě promluv a textů.
- 2) Je primárně nástrojem komunikace, slouží ke sdělování informací různých povah.

Glosolálie se však této definici vymyká v obou ohledech, protože její funkční systém je jedinečný pro každého mluvčího – neexistují jednotná pravidla nebo struktury, která by platila pro širší skupinu. Nejedná se tedy o nástroj pro komunikaci mezi lidmi, ale mezi člověkem a Bohem (nebo v případě jiných náboženství, s jinými duchovními bytostmi). Přesto však glosolálie vykazuje určité rysy, které jsou typické pro přirozené jazyky.

³⁸ SAMARIN, William J. *Tongues of Men and Angels*, str. 108.

³⁹ ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0154-0, str. 13.

Mezi tyto rysy patří např. fonologická struktura – mluvčí využívá hlásky, které jsou součástí jeho přirozeného jazyka, jsou pro něj tedy naučené už od dětství. Lze si také všimnout, že se hlásky seskupují do slabik, které pak vytváří určité vzorce, jež se opakují a formují zvukové celky připomínající morfologii a syntaxi přirozených jazyků.⁴⁰ I když tedy v glosolálii existuje určitý systém, tento systém je individuální pro každého mluvčího, protože každý sestavuje své slabičné vzorce v jiném pořadí. Tím se vysvětluje také absence gramatiky – zatímco přirozené jazyky mají pravidla pro tvoření vět, ohýbání slov a syntaktické struktury, glosolálie tato pravidla postrádá. Projevy jsou nekonzistentní a mluvčí není schopen opakovaně produkovat slabiky ve stejném pořadí se stejným významem.⁴¹ Samarin zdůrazňuje: „Když pochopíme, co jazyk ve skutečnosti je, musíme dojít k závěru, že žádná glosolálie, bez ohledu na to, jak dobře je konstruovaná, není ukázkou lidského jazyka, protože není vnitřně organizovaná ani systematicky propojená se světem, jak jej člověk vnímá.“⁴²

2.3. Komunikační funkce a komunikační situace

Popis komunikační funkce a situace v glosolálii pomáhá lépe pochopit, jaký má tento projev význam pro samotné mluvčí. I když nejde o běžné dorozumívání mezi lidmi, pro mnoho věřících má hluboký smysl a vnímají ho jako formu spojení s Bohem.

Komunikace je přenos informací mezi minimálně dvěma účastníky (obvykle mezi mluvčím a posluchačem) prostřednictvím určitého signálního systému znaků (resp. kódu), zvl. pak systému jazykového.⁴³ Přirozeným jazykem v komunikaci se snažíme o sdělení určité informace. Aby tento proces mohl úspěšně proběhnout, jazyk musí nést sémantickou (významovou) složku. Sémantičnost, schopnost sdělovat informace, však není v glosolálii stejně přítomná jako v přirozeném jazyce.

⁴⁰ SAMARIN, William J. *Tongues of Men and Angels*, str. 77–78.

⁴¹ Ibidem, str. 81.

⁴² Ibidem, str. 128.

⁴³ ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda*, str. 18.

Přirozené jazyky reagují na okolní svět, který buďto popisují, nebo vyjadřují postoj mluvčího k dané situaci nebo věci v tom světě, nebo popisují emoce, které v nich tento svět vyvolává. Význam nesou jednotlivá slova, která jsou v určité situaci složená do větné struktury. Oproti tomu glosolalická promluva je reakcí na emocionální prožitek a daný význam nese celá jazyková událost, ať už je jakkoli dlouhá, nikoli pouze její jednotlivé části (význam jednotlivých slov nelze určit).⁴⁴ Pokud bychom měli glosolálii zařadit podle Jakobsonových šesti obecně uznávaných funkcí komunikace, jednalo by se o funkci expresivní.⁴⁵

Ve chvíli, kdy mluvíme o efektivitě komunikační situace při glosolálii, je nutné si uvědomit, že se nejedná o klasickou komunikaci mezi člověkem a druhým člověkem, nýbrž o komunikaci mluvčího glosolálie s Bohem. Komunikační situace, která při glosolálii probíhá, je ve své podstatě jedinečným jevem, protože z pohledu věřícího mluvčího je úspěšná, ačkoli sám jednotlivým slovům nerozumí, ale věří, že jejich smysl je recipientu, tedy Bohu, známý. Nákres komunikační situace glosolalisty při soukromé modlitbě by vypadal takto:

Obrázek č. 1 – komunikační situace při soukromé modlitbě glosolalisty

Co se týče zpětné vazby od recipienta, která by se v případě, že by recipient byl člověk, projevovala např. jeho pokyvováním hlavy, slovním poděkováním, ujištěním o přijetí zprávy nebo jinou reakcí, v tomto případě věřící často popisují

⁴⁴ SAMARIN, William J. *Tongues of Men and Angels*, str. 122.

⁴⁵ ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda*, str. 75.

pouze pocit ujistění, napojení na Boha, nebo tělesný projev, jako je třeba teplo u srdce či jinde po těle, slzy dojetí, pocit přijímané lásky. Tyto projevy vnímají jako zpětnou vazbu od Boha, že byli vyslyšeni.⁴⁶

Čeští a slovenští glosolalisté byli tázáni, zda během modlitby v jazycích pociťují nějakou formu zpětné vazby od Boha. Jejich odpovědi se vesměs shodovaly v tom, že zpětnou vazbu nevnímají jako konkrétní slova či sdělení, ale spíše jako vnitřní pocit, založený na víře. Jeden z respondentů například uvedl: „Mám pocit, že mi Bůh dává zpětnou vazbu, protože věřím, že skrze modlitbu v jazycích se mě dotýká a proměňuje mě k dokonalosti.“ Jiná respondentka popisovala své zkušenosti následovně: „Když se modlím v jazycích, cítím, že se ve mně něco láme. Přicházejí silné emoce, pláču, klekám si – nejsou to jen slova, ale skutečně se ve mně něco odehrává. A protože žiju s Bohem, zpětnou vazbu od něj vnímám neustále, nejen během modlitby v jazycích.“ Poslední příklad je od mužského respondenta: „Zpětnou vazbu často očekávám. Někdy je modlitba v jazycích čistě projevem radosti, jindy je pro mě posilou.“

K zajímavé komunikační situaci dochází v rámci přímlovné modlitby, kdy se za jednu osobu modlí dva nebo více tzv. přímlovců. V jedné z analyzovaných nahrávek, poskytnutých pro tuto práci, se objevuje případ, kdy se za mladého muže modlí dva mužští přímlovci. Jeden z nich hovoří plynulou glosolálií, která při povrchním poslechu evokuje italštinu, a to zejména díky charakteristickému slovnímu přízvuku a koncovkám. Druhý přímlovce disponuje darem výkladu jazyků, tedy „překládá“ obsah glosolalického projevu. Přesný přepis nahrávky není možný, jelikož oba mluvčí hovoří současně, což vede k částečnému překryvu jejich projevů a zániku některých slabik glosolálie. Následující ukázka ilustruje tuto modlitební situaci:

[ɛfija konto sante nonti ri lore kadasame nomelijore keti sijo lore kedaɟaba same
— 'ʔoko toto sante <ti mi ʔotvi:ra:ʃ sve: sɾdt sɛ | otvi:ra:m – 'ʔa da:va:m ci vʃɛxno>]

[ʔote konto nonti <touʒi:m dɛlat vʃɛxno to> same nome ni kolore kala ɟalo same
ko koro sɪlare sɪ kolore ɟa fata kare <'ʔo t sɔ ti sɪ prosɪ>]

⁴⁶ SAMARIN, William J. *Tongues of Men and Angels*, str. 28, 155, 232.

V této konkrétní modlitbě dochází, z pohledu věřícího člověka k situaci, ve které Bůh promlouvá skrze jednoho přímlovce svými slovy, zatímco druhý přímlovce předává tento text tak, aby jej objekt modlitby dokázal správně pochopit a přijmout.

Je zřejmé, že ačkoli glosolálie z pohledu dosavadní vědy neobstojí jako jazyk, určitá komunikační situace se během mluvení v jazycích odehrává, a glosolálie je tak prostředkem k přenosu informací – ať už jde o vyjádření emocí mluvčího, přimlouvání se za jinou osobu či přinášení duchovního poselství od Boha skrze glosolálii.

2.2. Ontogeneze glosolálie

Z fonologického hlediska lze glosolálii rozdělit do dvou hlavních kategorií: na méně rozvinutý, neplynulý projev, který se vyznačuje opakováním jediné slabiky nebo omezeného počtu slabik, a na rozvinutější, plynulou řeč s větší slabičnou rozmanitostí, připomínající skutečný jazyk.⁴⁷ Mluvčí glosolálie často přirovnávají svou zkušenost k osvojování řeči u malých dětí – na začátku se vyjadřují pomocí jednoho slova či slabiky, ale postupem let se jejich duchovní jazyk proměňuje v plynulou mluvu.⁴⁸ Toto postupné rozvíjení si sami vysvětlují tak, že stejně jako se dítě narodí, roste a jeho jazyk se přirozeně vyvíjí, i křesťan, který byl pokřtěn Duchem svatým, prochází duchovním znovuzrozením a učí se svůj nový jazyk používat v rámci vztahu s Bohem.⁴⁹

Tento jev je možné přirovnat k tomu, co u přirozených jazyků nazýváme ontogenezí – tedy vývojem řeči u jednotlivce od raného dětství až po dospělost. V případě přirozených jazyků si člověk jazykové struktury osvojuje prostřednictvím přirozené interakce nebo učení, sdíleného s ostatními mluvčími téhož jazyka – a čím lépe tato pravidla ovládá, tím efektivněji je schopen komunikovat. „Ontogeneze jazyka

⁴⁷ SAMARIN, William J. *Tongues of Men and Angels*, str. 74.

⁴⁸ Ibidem, str. 68–69

⁴⁹ V pojetí apoštola Pavla se píše o znovuzrození k Božímu synovství: „Přijali jste Ducha synovství, v němž voláme: Abba, Otče.“ (Řím 8, 15)

je chronologicky uspořádaný proces, během něhož jedinec (zvl. dítě) jazyk nabývá, učí se, popř. i ztrácí.“⁵⁰

Nabývání a učení se jazyku se odlišuje. Zatímco nabývání jazyka je podle Chomského v jádře geneticky podmíněné, a má tedy povahu předpokladů, učení se (novému, cizímu) jazyku je v zásadě vědomý proces studia gramatických pravidel.⁵¹ Vzhledem k tomu, že glosolálii se člověk neučí vědomě, tedy neučí se gramatiku a slovní zásobu, jako tomu bývá při studiu cizího jazyka, dá se zřejmě mluvit o nabývání glosolálie přirozenou formou. Zajímavé je, že nabývání glosolálie si může procházet podobnými zvukovými fázemi, jako nabývání přirozeného jazyka:

Předjazyková fáze, u dítěte to bývá křik, mumlání, broukání, je první fází nabývání jazyka a dochází při ní k cvičení svalů v mluvním ústrojí.⁵² V glosolálii si člověk může projít podobnou fází, kdy projev vypadá jako mumlání, či opakování jedné až dvou slabik. V českém prostředí je typický příklad:

['dədədəda ... nəənənənə ... 'dədədəda ... nəənənənə ...]⁵³

Později se může objevit menší počet slov, které si mluvčí osvojí a opakuje, podobně jako v holofrastické fázi nabývání přirozeného jazyka, jak je popsána Čermákem. Fáze elementárních vět, tedy seskupení obvykle jen dvoučlenných slovních kombinací, by mohla v glosolálii vypadat jako kombinování malého množství již naučených slov z předchozí fáze. U jedné z respondentek, mluvčí č. 7, se dar jazyků projevuje např. takto:

- I. [sɪjara xɛɛɛ xɛɛɛ orara→]
- II. [<rarara> orara xɛɛɛ xɛɛɛ seʃɛ xarara seʃɛ xarakara xɛɛɛ xɛɛɛ→]
<při nádechu>

Zbytek nahrávky, která je celkem dlouhá 59 s, se nese ve stejném duchu. Opakující se motivy [xɛɛɛ], [orara], [seʃɛ], [xarara] a jejich kombinace jsou

⁵⁰ ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda*, str. 58

⁵¹ ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda*, str. 58–59.

⁵² Ibidem.

⁵³ Nejedná se o přepis jednoho konkrétního mluvčího, ale o rekonstruovaný záznam toho, s čím se autorka práce setkala při různých veřejných náboženských příležitostech.

základem glosolálie této respondentky a podobají se právě výše zmíněné fázi elementárních vět. Respondentka použila celkem 10 slabik v prvních dvou dechových skupinách a více slabik později nepřidala.

Pokročilejší jazyková fáze u přirozených jazyků se nazývá vlastní jazyková fáze. Jedná se o hlavní vývojovou fázi, při níž mluvčí dokáže tvořit za pomoci gramatických pravidel složitější větná uskupení.⁵⁴ V glosolálii se pak tato jazyková fáze odráží např. tímto způsobem:

I. [ˈxira ˈlara,va ˈlara ,ko ˈtɛra ˈlara ˈmana ,ko ˈtɛdɛ ,lɛlɛlɛlɛ ˈkɛra ,læ
ˈmana ,kata ˈkala ˈmala ˈmana ,kɛˈtɪna ,valaˈla ,kɛˈtɛ ˈlala ˈkɛtɛ →]

U mluvčí č. 2 slyšíme větší množství vyslovovaných slabik, které různě kombinuje. V první dechové skupině použila celkem 15 slabik, později jich vyslovila více.

Sémantika je opět to, co odlišuje ontogenezi jazyka od ontogeneze glosolálie. Při nabývání jazyka se dítě učí pojmenovávat věci okolo sebe a pocity, které prožívá. Se stoupajícím počtem věcí, které dítě pochopí, stoupá i slovní zásoba a zefektivňuje se komunikace. V glosolálii se efektivnost komunikace neliší u mluvčího s komplexnějším systémem od mluvčího, který používá jednu až dvě slabiky v neustálé repetici – všechny fáze glosolálie jsou vzhledem k absenci sémantiky jednotlivých slov stejně efektivní, tedy jako celek vyjadřují nějakou emoci nebo celkový emoční stav jedince.

Zároveň, jak tvrdí i Samarin, přirovnání k řeči „dítěte, které se učí mluvit,“ však opomíjí skutečnost, že dítě se učí tím, že si ukládá informace o svém jazykovém prostředí, a nakonec bude mluvit stejně jako lidé kolem něj; zatímco glosolalista, navzdory svým tvrzením, nepřijímá žádné jazykové vzory od Boha: žádnou slovní zásobu, žádnou gramatiku a žádnou syntaxi. Toto přirovnání je tedy nepřesné.⁵⁵

⁵⁴ ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda*, str. 58–59.

⁵⁵ SAMARIN, William J. (1972). *Tongues of Men and Angels*, str. 69.

Výstižnější je dle jeho názoru prosté vysvětlení, že zásoba zvuků jednotlivce se rozšiřuje, jakmile se stává zdatnějším mluvčím, který si je svým projevem jistý.⁵⁶

Dalším zásadním rozdílem při ontogenezi glosolálie je to, že oproti nabývání jazyka se tento proces neděje u všech lidí ve stejné fázi jejich života (v určitém věku), ani stejně dlouho. Glosolalisté si nutně nemusí projít všemi fázemi nabývání. V některých případech mluví celoživotně (myšleno od nabytí glosolálie do té doby, než ji vědomě přestane používat, nebo do konce jeho života) používá glosolálii v její první fázi a nemá potřebu svůj projev dále rozvíjet, v jiných případech zase nedochází k postupnému nabývání glosolálie, ale mluví od začátku hovoří plynule s použitím více slabik.⁵⁷

2.2.1. ZKUŠENOST MLUVČÍCH S ONTOGENEZÍ GLOSOLÁLIE

Čeští a slovenští glosolalisté odpovídali v rámci výzkumu na čtyři otázky týkající se ontogeneze jejich schopnosti modlit se v jazycích. První dvě otázky zněly: „Slyšel/a jste někoho mluvit v jazycích ještě předtím, než jste tuto schopnost sám/sama získal/a?“ a „Jste součástí společenství, kde je glosolálie běžná a kde se lidé za tento dar společně modlí?“ Cílem těchto otázek bylo zachytit sociálně-lingvistický kontext, ve kterém se glosolálie objevuje, a poukázat na to, že tato zkušenost obvykle nepřichází zcela bez kontextu – ale že jí zpravidla předchází určitá pasivní zkušenost, tedy naslouchání či pozorování tohoto projevu u jiných osob.

Z odpovědí respondentů vyplynulo, že všichni byli o existenci daru jazyků informováni již předtím, než se u nich samotných tento fenomén projevil. Někteří se za jeho přijetí cíleně modlili, někteří naopak byli poprvé v šoku, i přestože věděli, co se děje. Všichni strávili alespoň část života v charismatickém společenství, kde je mluvení v jazycích běžnou součástí duchovní praxe. Z toho důvodu pro ně byla glosolálie přirozenou součástí víry.

Při zkoumání okolností, za nichž lidé poprvé začínají hovořit v jazycích, se ukazuje, že u některých respondentů k tomu došlo během soukromé modlitby, zatímco u jiných při veřejných bohoslužbách nebo chválách. Společným prvkem

⁵⁶ Ibidem, str. 87.

⁵⁷ Ibidem, str. 62.

napříč těmito zkušenostmi je intenzivní emoční prožitek, který modlitbu doprovázel – bez ohledu na to, zda šlo o situaci veřejnou či soukromou.

Mluvčí č. 5 tuto zkušenost popisuje slovy: „Nejdřív jsem asi prožíval emoce čiré radosti, štěstí, vědomí, že Bůh opravdu existuje a že je fyzicky se mnou – cítil jsem velký pokoj a vnitřní radost, až mě ta nálož radosti rozplakala.“

Z pohledu sociolingvistického kontextu je zajímavé, že první slabiky nevycházely zcela spontánně, ale byly původně opakováním slov po jednom z přímlovců: „Myslím, že jsem něco opakoval – něco mi říkal a já jsem to opakoval, ale vůbec jsem nad tím nepřemýšlel. Ten moment si nepamatuju úplně přesně, ale určitě to bylo spíš nějaké žvatlání, a já jsem tomu nechal volný průběh.“

Podobně tomu bylo u mluvčího č. 6: „Nějaké náznaky mluvení v jazycích jsem možná měl i dřív, ale poprvé vědomě to bylo v rámci pobytu v Komunitě blahoslavenství, kde se lidé v jazycích běžně modlí v rámci společných modliteb. Podle doporučení jsem na začátku zpíval třeba jen *á* v různé melodii, nebo nejspíš jen části slova *haleluja*, postupně i jiné hlásky, jak to zrovna šlo.“

Na další otázku ohledně ontogeneze: „Od doby, kdy jste poprvé promluvil v jazycích, došlo ve vašem projevu k nějakému posunu?“ odpověděl stejný mluvčí takto: „V mém daru jazyků nejspíš došlo k nějakému posunu, asi k větší plynulosti.“ Podobou odpověď uvedl i mluvčí č. 5. Mluvčí č. 7 zase uvádí, že od svých patnácti let, kdy při soukromé modlitbě obdržela dar jazyků, používá ta stejná slova, viz výše. S postupem let se k těm slovům přidalo o něco více slabik. Mluvčí č. 10 říká: „Můj projev se určitě kultivoval, dnes už ze sebe dostávám, řekněme, věty. V určitých obdobích taky používám jiná slova.“ K větší plynulosti došlo podle jeho slov i u mluvčího č. 5. Oproti tomu mluvčí č. 4 říká, že stejně plynulou formou mluvila už od začátku, cca od svých 18 let, od první modlitby v jazycích, kterou prožila v pokoji při soukromé modlitbě.

Příklady českých respondentů ukazují, že glosolálie je na jedné straně silně individuální prožitek, zároveň však nese znaky sociálního vlivu. Z hlediska sociolingvistiky však není možné vyvozovat jednoznačné závěry – pokud existují lidé, u nichž se tento projev objevil bez předchozí znalosti nebo zkušenosti s glosolálií, je velmi obtížné je v rámci výzkumu zachytit. Většina dotazovaných v této práci – stejně

jako ve studii Williama Samarina – totiž pochází z aktivního křesťanského společenství, kde se dar jazyků běžně vyskytuje a sdílí.

2.3. Vliv emocí a vnímání estetiky na formu řeči

Samarin uvádí, že glosolálie je fenomén výrazně ovlivněný emocemi mluvčího a účelem jeho modlitby. Toto tvrzení zakládá na vlastním poslechu modliteb různých glosolalistů v odlišných situacích. U jednoho mluvčího tak může mít odlišnou zvukovou podobu přímluvná modlitba za uzdravení, modlitba za osvobození od zlého ducha, soukromá nebo veřejná modlitba chval.⁵⁸

Motley ve své studii přiřadil jednotlivým typům glosolálie u jednoho mluvčího označení podle toho, jak daná forma zní a který reálný jazyk foneticky připomíná. Mluvčí, jehož mateřským jazykem je angličtina, používá pět nejčastějších „slov“ /la/, /sian/, /tiada/, /siando/ a /xia/, která Motley označuje jako součást „glosolalické španělštiny“, a dále /vish/, /vesh/, /tra/, /vaish/ a /rish/, která označuje jako k „glosolalickou ruštinu“. Toto dělení umožňuje analyzovat rozdíly v užití hlásek a kombinacích slabik. Níže je uveden příklad tzv. glosolalické španělštiny:⁵⁹

- I. [travio'xota xi'ja ε'xítamakapa'san denisisiatr'jada]
- II. [aini'mota iamε'mote exitakan'trao exitakantraviandε]

Následující ukázka představuje tzv. glosolalickou ruštinu stejného mluvčího:⁶⁰

- I. ['brof' ab'rifin 'barevef alavo'rot dara'vifikara'vat talbedi'rif dro'ves dro'vafdi 'brafa'draividivif]

Někteří mluvčí jsou přesvědčeni, že ovládají více glosolalických jazyků. Například jedna z respondentek Samarinovy studie uvedla, že hovoří sedmi nebo osmi různými jazyky.⁶¹ Do určité míry lze zvukový charakter glosolálie vědomě ovlivnit – pokud mluvčí není spokojen se svým aktuálním projevem, může buď přerušit svou modlitbu v jazycích, nebo ve svém rodném jazyce prosit Boha o jiný typ glosolálie.

⁵⁸ SAMARIN, William J. *Tongues of Men and Angels*, str. 93, 94

⁵⁹ Ibidem, str. 85

⁶⁰ Ibidem, str. 86

⁶¹ SAMARIN, William J. *Tongues of Men and Angels*, str. 83

Tento postup zvolil například presbyteriánský duchovní, který byl zmíněn výše v souvislosti se Samarínovou studií. Během jedné ze svých běžných modliteb v jazycích se u něj poprvé objevil glosolalický projev, jehož zvuk připomínal orientální jazyky. Tento nečekaný charakter projevu v něm vyvolal diskomfort, zmatek a pochybnosti o tom, co se děje. V reakci na tuto situaci se obrátil k Bohu se slovy: „Bože, nechci to, pokud je to jen nějaké zbloudění. Nechci to.“ Ihned poté se jeho glosolálie změnila na původní formu. Ačkoli se tato orientálně znějící varianta jeho projevu čas od času opět objeví, přijímá ji s větším klidem a popisuje, že při jejím výskytu prožívá mohutný příval emocí.⁶²

Výslednou podobu glosolálie tedy neformují pouze emoce, které dar jazyků vyvolávají, ale také samotné prožívání modlitby v jazycích – smysl pro estetiku projevu a potřeba ujištění, že zaznívající zvuky skutečně pocházejí od Boha. Jak bylo uvedeno na začátku této podkapitoly, zvuková podoba glosolalické modlitby se liší v závislosti na konkrétní situaci.⁶³

Rozdíly, které odrážejí emocionální stavy – a tedy nesou i odlišné významy – se projevují v několika vokálních rysech, jako je kvalita hlasu, melodie a intonace, výškové intervaly, míra důrazu na přízvukné slabiky, rychlost řeči nebo srozumitelnost artikulace. Přestože si glosolalisté tyto rysy obvykle neuvědomují a nedokáží je přesně popsat, někteří z nich jsou si rozdílů ve formách své glosolálie vědomi. Tito Samarínovi respondenti například popisovali jednu variantu své glosolálie jako plynulou, melodickou, jemnou a něžnou, kterou používají při adoraci (uctívání, chvále). Druhou variantu naopak vnímali jako hrdelní, primitivní, tvrdou a autoritativní a využívali ji při přímělné modlitbě, zejména při modlitbě za osvobození, kdy přikazovali ďáblu nebo nemoci, aby opustili tělo určité osoby (tedy ve formě duchovního boje). Jedna žena pak uváděla, že obzvlášť krásnou variantu své glosolálie používá při modlitbách za lidi s emocionálními problémy.⁶⁴

⁶² Ibidem, str. 94, 95

⁶³ Ibidem, str. 96

⁶⁴ SAMARIN, William J. *Tongues of Men and Angels*, str. 96

3. Problematika jazykových rovin v jazyce bez pravidel

3.2. Langue a parole

Při analýze glosolalických projevů se nabízí otázka, do jaké míry lze na tento fenomén vztáhnout klasický de saussurovský model – langue (jazyk, systém) a parole (mluva, text).⁶⁵ V širším měřítku se zdá, že glosolálie postrádá systémovost, a tudíž spadá výhradně do roviny parole – tedy konkrétních a jedinečných projevů mluvčích, bez centrální gramatiky, syntaxe či slovní zásoby.

Při analýze však zjistíme, že v glosolálii lze najít jakési systémové rysy. Tradiční pojetí langue předpokládá kolektivní charakter jazyka, jehož různé kombinace slouží ke komunikaci mezi mluvčími. V glosolálii tomu tak ale není, jelikož každý mluvčí vytváří originální jazykový projev, který není sdílený, ani vzájemně srozumitelný. Přesto by se však dalo uvažovat o individuální rovině langue, tedy o vnitřním systému jazyka jedince, který se postupně vyvíjí.

Abychom však mohli mluvit o plnohodnotném systému langue, musela by splňovat několik podmínek. V první řadě by musela mít stabilní slovní zásobu s jasně danou sémantikou, gramatická pravidla, tedy jasná pravidla syntaxe a morfologie, a určitou sémantickou konzistenci, význam sdílený mezi mluvčími.⁶⁶ V praxi má sice každý glosolalista svůj vlastní rejstřík slabik a hlásek, které opakovaně používá, nicméně pravidla pro jejich skládání nejsou pevně dána. Určitý kolektivní základ lze vysledovat v tom, že glosolalický projev bývá foneticky ovlivněn přirozeným jazykem mluvčího – jednotlivé „osobní jazyky“ tak vycházejí ze stejného fonologického základu.

Na rozdíl od langue je rovina parole s glosolálií kompatibilnější. Čermák uvádí čtyři hlavní charakteristiky parole,⁶⁷ z nichž všechny lze v případě glosolálie uplatnit za výchozího předpokladu, že rovina langue je individuální:

⁶⁵ ČERMÁK, František. Jazyk a jazykověda, str. 81

⁶⁶ Ibidem.

⁶⁷ Ibidem, str. 82.

- 1) Mluva (resp. její určitý případ) je tvořena kombinacemi, syntagmaty jednotek systému.
- 2) Mluvený řetěz má lineární povahu (podle principu jedno napřed a druhé potom)
- 3) Mluva je vytvářena individuálními akty, existuje jen in praesentia (její záznamy, umožňující se vracet, tvoří malý krok směrem k diachronii)
- 4) Mluva je oblast individuální kreativity i zdroj změn jazyka a vlastní tvůrce diachronie

Otázce kombinací slabik, tvoření syntagmat a lineární povaze mluveného řetězce se podrobněji věnuje kapitola o morfologii.

Zvláštní pozornost si zaslouží úvaha o synchronii a diachronii glosolálie, pro jejíž zkoumání zatím chybí dostatečné množství nahrávek z dřívějších období, bez něhož nelze s přesností sledovat fonetické změny. Lingvistických prací o glosolálii navíc nevzniká mnoho, protože není v zájmu mnoha světových lingvistů. Několik výzkumů, např. Samarinova práce, však vzniklo v USA ve 2. pol. 20. stol. Jedná se o práce, které popisují glosolálii v prostředí mluvčích, jejichž přirozeným jazykem je angličtina. V budoucnu by diachronní analýza mohla sledovat například to, jak se glosolalické projevy vyvíjejí u konkrétních jazykových skupin – například jak změny v přirozeném jazyce ovlivňují podobu glosolálie u týchž mluvčích nebo v rámci určitého národa.

3.3. Rovina fonetická a fonologická

Na základě nahrávek, které Samarin sesbíral od amerických mluvčích v letničních církvích po celé Americe, a jejich podrobné analýzy, dospěl lingvista k několika závěrům z oblasti fonetiky. Podobná analýza menšího množství nahrávek českých a slovenských mluvčích glosolálie bude provedena v této kapitole a závěry z ní budou porovnány s těmi Samarinovými.

3.3.1. NEJFREKVENTOVANĚJŠÍ FONÉMY

Prvním závěrem, který Samarin učinil ohledně zvukové stránky glosolálie je, že v každé promluvě jednoho mluvčího je malé množství hlásek, které jsou mnohem

frekventovanější než ostatní hlásky. „V jednom rozboru čtyři hlásky tvořily 40 až 50 % celkového počtu hlásek, zatímco v anglickém textu to bylo 25 %“⁶⁸

Pro srovnání a potvrzení své teze uvádí i příklad z výzkumu Michaela Motleyho, který se glosolálií zabýval ve své studii o vybraných aspektech fonetiky a morfologie v glosolálii.⁶⁹ Motley narazil u jednoho mluvčího na dominanci pěti hlásek [t, s, n, a, o], které zabírají 49 % celkového počtu vyslovených hlásek, a s přidáním hlásek [r, d, i] se jedná celkem o 68 %.⁷⁰

Důvodem vyšší frekvence určitých hlásek u mluvčího je pravděpodobně přítomnost repetitivních sekvencí v promluvách. Tyto opakující se vzorce jsou podrobněji analyzovány v následující podkapitole věnované morfologii. Podle Samarina repeticity poukazují na improvizovanou povahu glosolalického projevu.⁷¹

Při analýze nahrávek českých a slovenských glosolalistů, zjistíme, že z 10 nahrávek, dlouhých celkem 6 minut a 35 sekund, jsou nejfrekventovanější hlásky [a, ε, r, ɪ, o]. V nahrávkách je obsaženo celkem 77 dechových skupin, v nichž bylo vysloveno 2699 hlásek. V tomto množství se vyskytuje 26 různých hlásek, z nichž 25 je pro češtinu i slovenštinu běžných a jeden konsonant [ɹ], který se vyskytuje např. v anglickém slově *break*. Uvulární [χ], které používal jeden z českých mluvčích, je v analýze zařazeno mezi velární [x], neboť tyto dvě hlásky často splývají. Hlásky, které naopak nezazněly vůbec, ale nachází se v systému češtiny nebo slovenštiny, jsou: [ts, ʃ, ʧ, c, z, ʒ, dʒ, dz, lʲ] odpovídající písmenům c, dʲ, ř, tʲ, z, ž, dž, dz, lʲ.

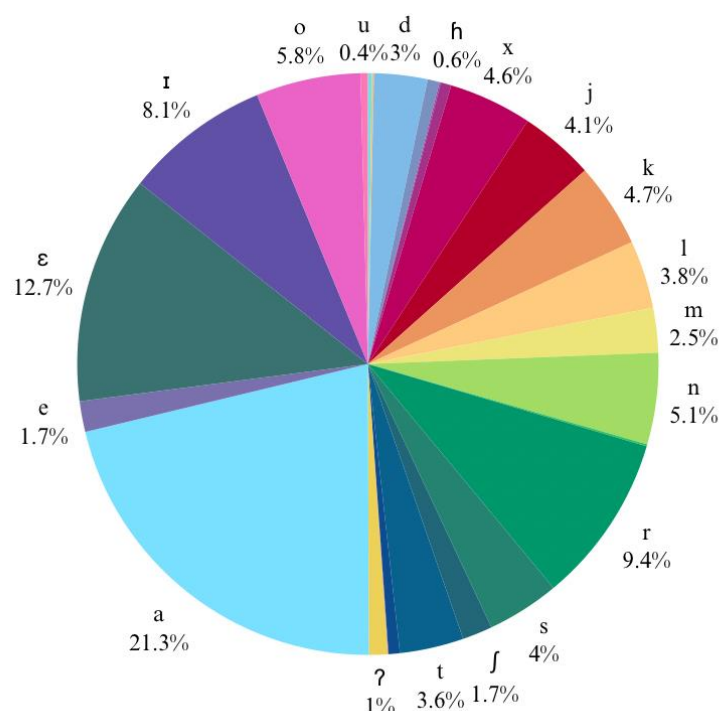
Nejčastěji se vyskytující hlásky v analyzovaných nahrávkách, konkrétně [a, ε, ɪ, r, o], tvoří 57,9 % celkového mluveného projevu. Pokud k nim, stejně jako ve výše zmíněné Motleyově studii, připočteme další tři nejfrekventovanější hlásky [n, k, x], podíl těchto osmi hlásek ve srovnání se zbytkem činí 71,76 %. Pro snazší vizualizaci jsou data zanesena do grafu č. 1, který obsahuje procentuální podíl všech užitých hlásek (celkem 2699 hlásek):

⁶⁸ SAMARIN, William J. *Tongues of Men and Angels*, str. 82.

⁶⁹ Ibidem, str. 82

⁷⁰ Ibidem, str. 83

⁷¹ Ibidem, str. 82

Graf č. 1 – Podíl všech užitých hlásek

Mezi češtinou a glosolálií však nelze nalézt shodu v nejčastěji používaných hláskách. Z dat Fonologického lexikálního korpusu češtiny, který zahrnuje rozsáhlý vzorek obsahující 2 383 463 hlásek v 263 473 lexémech, vyplývá, že nejfrekventovanějšími hláskami v češtině jsou [o, a, ɪ, ɛ, v]. Tyto hlásky dohromady tvoří 34,74 % všech vyslovených hlásek, což představuje o 23 % nižší podíl než u pěti nejčastěji se vyskytujících hlásek v glosolálii.

Tento rozdíl podporuje tvrzení Samarina, podle něhož v glosolálii dochází ke zvýšené frekvenci určitých hlásek v důsledku její improvizované povahy a tendence k repetitivnosti. Ačkoli tato repetitivnost nemusí být při běžném poslechu zjevná, kvantitativní analýza použitých hlásek její přítomnost jednoznačně dokládá.

3.3.2. POMĚR MEZI VOKÁLY A KONSONANTY

Poměr mezi vokály a konsonanty v analyzovaných promluvách je téměř vyrovnaný – samohlásky tvoří 50,05 % a souhlásky 49,95 % celkového obsahu, přičemž semikonsonanty [r] a [l] jsou v této práci pro zjednodušení řazeny mezi konsonanty, jak v glosolálii, tak v češtině. Tato vyváženost pravděpodobně souvisí s pravidelným střídáním obou skupin hlásek. V české i slovenské glosolálii jsou

slabiky převážně otevřené, s výjimkou několika sekvencí. Mluvčí č. 9 často používá spojení hlásek [nt] jako např. [konto sante nonti]. Tento rozdíl je však na vokalizace rovině částečně kompenzován častým výskytem diftongů, jak dokládá ukázka jedné dechové skupiny mluvčího č. 5: [xaeredi ki xaji di fi xae].

Při srovnání těchto výsledků s daty Fonologického lexikálního korpusu češtiny lze pozorovat výraznější rozdíl mezi zastoupením konsonantů a vokálů v běžné češtině. V přirozené mluvě totiž souhlásky tvoří 60,62 %, zatímco samohlásky pouze 39,38 % všech hlásek. Tento rozdíl naznačuje, že glosolalické promluvy vykazují vyšší vokalizaci než standardní čeština a že mluvčí glosolálie nemají improvizaci schopnosti uzpůsobené k tvoření konsonantických shluků. Pokud mluvčí nějaký konsonantický shluk vytvoří, má tendenci toto spojení opakovat. Např. již výše uvedené spojení konsonantů [nt] se vyskytuje i u mluvčí č. 4, která toto spojení použila v každé dechové skupině přesně jednou:

- I. [ke 'sela re 'fente ,ke 'se:la 'se:la 'se:la fare: 'se ,ka 'ti:ja ,re 'ka 'fare→]
- II. ['kija ,ra 'sɛra 'farentija 'te:re↓]
- III. ['ge: xare 'setiara 'fantere→]
- IV. [ge 'sela 'xare 'sentia ,la ,ka 'tere→]
- V. ['mija 'mija 'mija la ,re:ntea 'se:la ,te:re→]

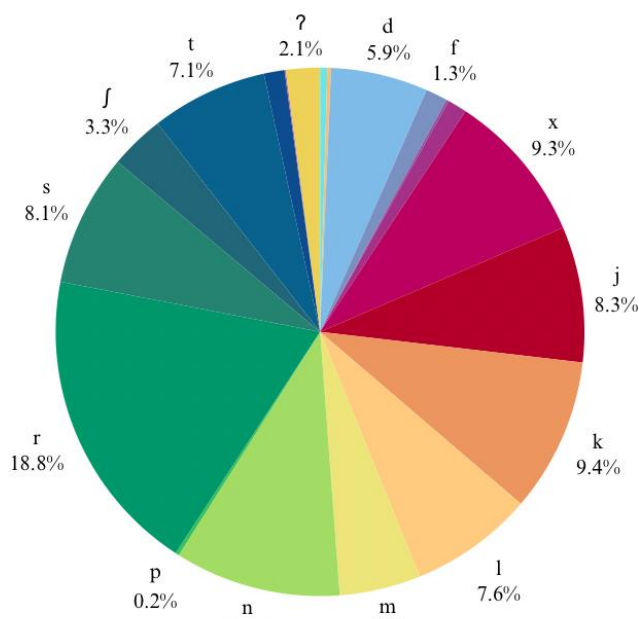
3.3.3. FREKVENCE ALVEOLÁRNÍCH KONSONANTŮ

Další Samarinův závěr se také týká frekvence konsonantů. Ve své analýze promluv jednoho presbyteriánského duchovního odhalil výrazný podíl alveolárních konsonantů na počátcích slabik, přičemž tyto hlásky tvořily 57,7 % z celkového počtu vyslovených konsonantů. Alveolární konsonanty jsou zároveň velmi frekventované i v angličtině. Podle Samarina se v jedné z analyzovaných tabulek anglických konsonantů vyskytují ve stejném poměru, tedy 57,7 %.

Americký lingvista tento výsledek nepovažuje za náhodný, ale vysvětluje jej tím, že mluvčí glosolálie „jedná v souladu s tím, co je mu přirozené“. Dle jeho slov „každý tvůrce improvizovaného pseudojazyka má tendenci využívat prvky, které jsou

běžné v jeho mateřském jazyce. Ve skutečnosti je dokonce pravděpodobnější, že maximalizuje už tak nejfrekventovanější hlásky.“⁷²

Abychom ověřili, zda obdobná tendence platí i pro české a slovenské glosolalisty, využijeme stejná data získaná z nahrávek. Graf č. 2 zobrazuje pouze frekvenci použitých konsonantů, kterých bylo celkem 1348.

Graf č. 2 – podíl použitých konsonantů

Když sečteme procenta všech prealveolárních i postalveolárních konsonantů, zjistíme, že jejich podíl v nahrávkách činí 72, 2 % ve srovnání s ostatními konsonanty. V českém jazyce dosahuje podíl alveolárních konsonantů hodnoty 43, 04 %. Z grafu je patrné, že nejfrekventovanějším konsonantem je [r], které tvoří 18, 8 % všech použitých konsonantů. Mezi další tři nejčastěji se vyskytující konsonanty patří [n], jehož podíl je 10, 2 %, a poté velární hlásky [k] s podílem 9, 4 % a [x] s podílem 9, 3 %.

V českém jazyce představuje konsonant [r] 7,42 % všech použitých konsonantů, což z něj činí relativně častou hlásku. Přesto jeho frekvence nedosahuje tak vysoké úrovně jako v glosolálii. Naopak konsonant [v], který je v češtině

⁷² SAMARIN, William J. *Tongues of Men and Angels*, str. 83

nejfrekventovanějším konsonantem, se v glosolálii objevuje pouze v 1,3 % případů, což je výrazně méně oproti jeho běžnému výskytu v češtině.

Výrazná je také vysoká frekvence velárních hlásek v glosolálii, a to navzdory jejich nízké frekvenci v češtině, kde patří mezi méně používané konsonanty. Naopak labiální konsonanty se v glosolálii vyskytují pouze v 8,01 % případů, což je relativně nízký podíl ve srovnání s jejich 21,23% zastoupením v češtině. Podobně omezený, i když ne tak výrazně, je výskyt palatálních hlásek – v glosolálii se objevuje pouze [j], které je často součástí hiátů, s podílem 8,3 %, zatímco v češtině dosahuje 12,48 %.

Na závěr této podkapitoly, která se zabývala ověřením platnosti Samariny teze o tom, že mluvčí glosolálie maximalizují využití nejfrekventovanějších hlásek svého přirozeného jazyka, lze konstatovat, že v případě alveolárních konsonantů tato hypotéza ob stojí. Pravděpodobným vysvětlením je skutečnost, že alveolární konsonanty obecně patří k nejčastějším. Naopak tato teze neplatí v souvislosti s vysokou koncentrací velárních hlásek v glosolálii, zejména frikativy [x], která v češtině patří k nejméně frekventovaným hláskám. Další rozpor s touto hypotézou představuje nízký výskyt konsonantu [v], který je v češtině nejčastějším konsonantem.

3.3.4. HLÁSKY, KTERÉ SE V ČEŠTINĚ NEVYSKYTUJÍ

V nahrávce u mluvčího č. 6, byla zaznamenána jedna specifická hláska, alveolární aproximanta [ɹ]. Zdá se, že její realizace byla neúmyslná a vznikla jako důsledek snahy mluvčího rozšířit svůj projev o další slabiky. V jinak velmi rychlém glosolalickém projevu zde došlo k mírnému zpomalení a zakolísání hlasu. Ve stejné dechové skupině se dvakrát objevuje také konsonant [tʃ], jenž byl v modlitbě zaznamenán třikrát a vyskytuje se výhradně u tohoto mluvčího. U stejného mluvčího zaznívá i konsonant [f], který patří napříč všemi deseti nahrávkami mezi méně běžné hlásky. Zmiňovaná dechová skupina je uvedena zde:

['ʔonia 'ʃima 'xaviana ' tʃefe fɹ ʃa'ma 'ltɛ 'ʃamaia 'xanen ta ' tʃɛntɛrian an
'menajɹ→]

Po této experimentální odchylce se mluvčí opět přiklonil k původnímu funkčnímu schématu, které samo o sobě vykazuje zajímavý rys – vysokou frekvenci

hlásky [j]. Ta zde však neplní pouze roli spojovacího segmentu v hiátech, ale vyskytuje se i po různých konsonantech:

- I. [ʔo'xereʃ 'manaja 'xeja 'naxaja jane 'janana→]
- II. [ʔoria ʃarlaleja lʃantare 'xandaleja 'naljena na 'manja→]
- III. [ʔo'xananja 'jana 'xolijana 'xija njai xija xja hja 'hja hoja→]
- IV. [ʔo'mananja ja'xeja 'nanja 'nanja nja nja 'homanja 'lelja mlja→]
- V. [ʔa'xana 'xadja 'hjore ʃja 'njaxajax 'mijo 'xola 'ʃamaj a'rea→]
- VI. [ʔ'anija 'xnanjanja 'hoje 'reʃeʃej 'manajaja 'jamafaja→]
- VII. [ʔo'xarija le'lampala fla'lampjo 'jomijam ʃa ne 'tja 'nanana→]

Se stejnou situací se Samarin setkal u jednoho ze svých respondentů, který si vědomě či možná podvědomě uvědomoval fonologickou omezenost své glosolálie a záměrně se ji snažil rozšířit o novou souhlásku. Tento pokus však nebyl úspěšný. Samarin vyslovuje domněnku, že fonologický repertoár mluvčího se může tímto způsobem rozvíjet, avšak upozorňuje na nutnost delšího testování této teorie.⁷³

Další specifický rys byl pozorován u mluvčího č. 5, který v průběhu své modlitby užíval uvulární souhlásku [χ], jež není součástí českého fonologického systému. Vzhledem k tomu, že jeho projev je převážně šeptaný, je v některých případech obtížné rozlišit, zda se jedná o české velární [x] či skutečně o uvulární variantu [χ], která je běžná například v arabštině, hebrejštině nebo v kavkazských jazycích. Mluvčí ji převážně realizoval před otevřenými vokály.

- I. [<χa le:> χa ne: riʃe χandere:→]
<při nádechu>
- II. [xale: xale: χaliʃe χaerereke:ri→]
- III. [o: xen χale:hiʃi χale:xidi ke:ridi→]
- IV. [ʔi: ʃinike χaen heviʃike ve xadiri ki:ri→]
- V. [xi ʃi χaeni heniki:ri→]
- VI. [xire χa:re ketε:re→]
- VII. [χae ti xairi ʃiχari di kiri→]
- VIII. [ʔoi xoʃi χaridi→]
- IX. [di χaeredi ki χai di ʃi χae diki→]
- X. [χa:de ke iʃi χaexadekiri didi sxaredi→]
- XI. [<xa:le: xa> le:ʃi χan χaliki: ra xaiʃ χa:rikite→]
<při nádechu>

⁷³SAMARIN, William J. *Tongues of Men and Angels*, str. 86, 87

3.3.5. SUPRASEGMENTÁLNÍ VLASTNOSTI – MELODIE, TEMPO

O zvukové stránce glosolálie se vyjadřuje jeden ze Samarinových respondentů, který mluví za jedno nejmenované letniční společenství. Většina lidí v tomto společenství, která má dobře rozvinutou plynulost v glosolálii, mluví s výrazným pravidelným rytmem a intonačními vzorci, přičemž svou řeč ukončují a opět začínají podobně jako v běžné spontánní mluvě.

Vzhledem k tomu, že každý mluvčí vykazuje specifický intonační vzorec, pro ilustraci české glosolálie použijeme pouze jednoho z mluvčích, na jehož příkladu si ukážeme, jak přibližně fungují pravidelnost a melodičnost v glosolálii.

- I. [ˈxɛ:rɛ ˈsɪnɪjo ˈxo:lara ˈkoɛ ˈfɛ →]
- II. [ˈsɪdɛ.a ˈxo:rakɛ ˈtɛdɛdɪ ˈdɪjo ˈsoˌkɛtɛ ˈmɛ:ˌnɛ ˌrɪ dɪˈdɪjo↓]
- III. [ˈlɛ:rɛrɛ ˌdɪjo ˈso: | ˈka: | ˈna: | ˈra: | ˈxɛtodo ˈsɪja →]
- IV. [ˈlɔrɛ ˌdo ˈko:mɛnɛ ˌfɛ ˈsɛxkɛdo ko:rɛ ↓]
- V. [ˌtomɛro ˈko:lɛrɛ ˌmɛ → | ˌkɛ → | ˈto → | kɛ ˈsɪdɪjo ˈto:nɛ ↓]
- VI. [ˌtomɛno ˈko:rɛlo ↓ ˌrɛkɛtɛ.o ˈso:mɛnɛ ˈrɪ:lɪ ˈrɪdɪdɪ →]
- VII. [ˌso ˈkɛ | ˈtɛ | ˈdɛ | ˈdɪ | ˈdɪ | ˈdɪ:a ˈʃarala ˈko:rɛa ˈsɪja →]
- VIII. [ˌtomɛrɛ ˈxɛtɛ kɛrɛ bɛkɛ ↓rɪjo ˈso:nɛ→]
- IX. [ˌxɛrɛmɛ ˈkɛ: | ˌtɛrɛ ˈbɛ: ↓dɛrɛ ˈdɪdɪjo ˈto:nɛ→]
- X. [ˈlo:rɛ ˌdɛ ˌsɪja ↓ | ˈlo:rɛ ˌdɛ ˌsɪja ↓ | ʔa ˈlo:rɛ ˌdɛ ˌsɪja →]
- XI. [ˌtoroloro ˈkʰɛ:tɛ ↓ ˌdɪdɪdɪjo ˈso:nɪjo ˈto:rɛvɛ ˈfɛ:rɛdɪ ˌdɪjo ˌsa →]

U českého respondenta č. 1 můžeme pozorovat poměrně pravidelný intonační vzorec, který se opakuje v dechových skupinách II., IV., V., VI., VIII., IX. a částečně XI. Tento vzorec se vyznačuje tím, že první tři slabiky každé dechové skupiny mají téměř monotónní melodii. Následuje intonační centrum, které se obvykle nachází ve slabice obsahující velární souhlásku [k] nebo [x] a samohlásku [o] nebo [ɛ]. Poté dochází k poklesu melodie, po němž následuje několik slabik s ustálenou výškou hlasu. Druhé intonační centrum se většinou objevuje u slabiky, která začíná na [s] a obsahuje samohlásky [o], [ɛ] nebo někdy [ɪ]. Po tomto druhém centru následuje buď klesavá, nebo poloklesavá kadence. V některých případech se může objevit ještě jedno vedlejší intonační centrum (např. slabika [ˈmɛ:] v II. dechové skupině).

Skupiny III. a VII. spojuje podobná forma zdůraznění několika po sobě jdoucích podobných slabik, v nichž jsou obměňovány pouze konsonanty, např. [↑'so: | ↑'ka: | ↑'na: | ↑'ra:].

Skupina X. je charakteristická tím, že mluvčí v ní třikrát opakuje totožné slovní spojení, přičemž na začátek každého opakování klade důraz, který následně přechází do klesavé kadence. Tento rytmický vzorec se objevuje například v některých básních či písních v podobě epizeuxe, jako např. v básni Františka Halase *Zpěv úzkosti*: „Zvoní zvoní zrady zvon zrady zvon...“ Opakování jednoho spojení v rámci dechové skupiny tedy lze vnímat jako jistou formu glosolalické básnické figury, která dodává projevu mluvčího na autentičnosti a činí jeho glosolálii podobnou básni v neznámém, avšak realisticky působícím jazyce.

Ne všechny glosolalické promluvy vykazují takovou melodickou rozmanitost, jaká je patrná u mluvčího č. 1. Například mluvčí č. 5, již zmíněný v souvislosti s uvulární hláskou [χ], hovoří plynulým melodickým monotónem. Jeho glosolálie připomíná orientální šepot, který zní realisticky právě díky užívání hlásky, jež není pro české prostředí typická. Kdyby tento mluvčí více zapojil hlasivky, zřejmě by k mírným výkyvům melodie došlo.

Otázka, zda je možné ovlivnit větnou intonaci v glosolalickém projevu, byla zodpovězena Samarinem, který provedl experiment s presbyteriánským duchovním. Mluvčí se pokusil mluvit melodickým monotónem, ale po neúspěšném pokusu a následném selhání po několika slabikách experiment vzdal. Mluvit monotónně pro něj bylo natolik nepřirozené, že se to ukázalo jako nereálné.⁷⁴ I v češtině monotónní řeč působí nepřirozeně, přesto je při dostatečném soustředění možné jí dosáhnout.

Posledním aspektem melodie v glosolalické promluvě je skutečnost, že na konci dechové skupiny nikdy nenastává stoupavá kadence, která je v češtině typická například pro zjišťovací otázky (např. „Přijdeš včas?“). Glosolalisté naopak dechovou skupinu vždy ukončují buď poloklesavou neukončenou kadencí, nebo výrazně klesavou kadencí.

⁷⁴ SAMARIN, William J. *Tongues of Men and Angels*, str. 79

Suprasegmentálních vlastností, která se však Samarinovu respondentovi změnit podařila, bylo mluvnické tempo. Glosolalisté obvykle hovoří podobnou rychlostí jako v běžné češtině, kde se tempo pohybuje přibližně kolem 5 slabik za sekundu, v závislosti na kontextu a individuálním stylu mluvčího.⁷⁵ V glosolalických projevech deseti českých a slovenských mluvčích se tempo pohybovalo v rozmezí 4 až 6 slabik za sekundu. Když Samarin požádal svého respondenta o zpomalení, bez problémů přizpůsobil svou řeč pomalejšímu tempu. Tento fakt dále potvrzuje, že přestože glosolalista nevolí vědomě jednotlivé slabiky a slova, do určité míry svou řeč ovlivnit dokáže.

Na základě této analýzy lze konstatovat, že se i v tomto jazykovém prostředí potvrzují některé Samarinovy závěry, zejména zvýšená frekvence určitých hlásek, dominance alveolárních konsonantů a výrazná repetitivnost. Díky analýze zároveň byla objevena specifika, která se odlišují od Samarinových pozorování – například neobvykle vysoký podíl velárních hlásek či nízké zastoupení nejběžnějších českých konsonantů, jako je [v]. Celkově tedy výzkum ukázal, že glosolálie má i ve slovanském jazykovém prostředí své pravidelnosti a strukturální tendence, které sice vycházejí z fonologického systému mateřského jazyka, ale zároveň jej v některých ohledech upravují a překračují.

3.4. Rovina morfologická

Přesné zachycení slov v mluveném glosolalickém projevu je nemožné, protože mezi jednotlivými slovy neexistují jasné hranice. V glosolálii slova představují pouze odraz slov reálných jazyků – jejich rozpoznání závisí především na rytmu a přízvuku. To znamená, že lze odhadnout, jak se slabiky spojují do slov, avšak každý člověk, ať už laik nebo lingvista, by je zapsal odlišně. Samarin ve své studii upozorňuje, že schopnost lingvistů přesně zaznamenávat výpovědi v cizím jazyce se zlepšuje úměrně tomu, jak dobře rozumějí významu toho, co zapisují. Vzhledem k tomu, že morfémy v glosolálii nenesou významovou složku, je nasnadě položit si otázku, jak

⁷⁵ Ústav pro jazyk český AV ČR. Internetová jazyková příručka [online]. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=915#nadpis5>

slova v glosolálii vznikají, z jakých jednotek se skládají a proč mají právě takovou podobu.

3.4.1. REPETICE SLABIK

Repetice patří mezi nejvýraznější a zároveň nejčastější rysy glosolalických promluv. I když se u některých mluvčích objevují častěji než u jiných, v určité podobě se vyskytují u všech analyzovaných osob. Samarin ve svém výzkumu popisuje tři základní typy opakování: opakování celých slabik (např. [pititi], [mimimi], [vana vana]), opakování souhlásky v po sobě jdoucích slabikách (např. [kika]) a opakování samohlásky při obměně souhlásky (např. [piki]).⁷⁶

Aby bylo možné ověřit, nakolik se tyto jevy objevují i v projevech českých a slovenských mluvčích, byly analyzovány konkrétní ukázky repetice, které jednotliví respondenti vytvořili. Symbol [...] v textech znamená, že opakované slabiky nešly za sebou přímo, ale byly mezi nimi další hlásky nebo slabiky.

Opakování celých slabik se objevilo u většiny mluvčích a nabývalo různých forem. Například [lelelele], [manana lalala], [dededededede] u české mluvčí č. 2; [manana], [nana] u slovenské mluvčí č. 3; [χaerere] u mluvčího č. 5; [nanana] u českého mluvčího č. 6; nebo [<rarara> orara] u české mluvčí č. 7, která tento typ repetice dokonce používala i při nádechu. Zajímavé je, že mluvčí č. 2, 3 a 6 se navzájem neznají, tudíž shoda v používaných slabikách je náhodná.

Repetice, kde se opakuje samohláska a mění se souhláska, byly v analyzovaných projevech ještě častější. Příklady zahrnují např. [le:re:re], [so: ka: na: ra:], [ri:li rididi ... dididido], [ke te de], [xete kere beke] u českého mluvčího č. 1; [lara va lara], [tede lelelele], [kata kala mala mana], [tana mala manana lalala] u mluvčí č. 2; [manana], [siri mini] u slovenské mluvčí č. 3; [xereke] u mluvčí č. 7; nebo [ʔalabara namara] u mluvčí č. 8, která tuto sekvenci dále rozvíjela s různými souhláskovými obměnami, zatímco vokál [a] zůstával zachován.

Naopak repetice, ve kterých se mění pouze samohláska a souhláska zůstává, se v mluvě českých a slovenských mluvčích objevovala spíše výjimečně. Možný příklad

⁷⁶ SAMARIN, William J. *Tongues of Men and Angels*, str. 82

se objevil u mluvčího č. 6 ve slově [mananɛ.a]. Zdá se, že tito mluvčí spíše staví na stabilním vokálovém základu a s konsonanty volněji experimentují. V případech, kdy je hlavní opěrnou hláskou právě konsonant, bývá vokál ve slabice často konstantní – což opět vede ke vzniku celých opakovaných slabik.

3.4.2. SEKVENCE SLABIČNÝCH SCHÉMAT

V některých případech se v glosolalii dají vystopovat i celá slabičná schémata. Samarin uvádí příklad sekvence [#abrakadabra], kde symbol [#] značí „neexistující“ hlásku nahrazenou například souhláskou [d]. Výsledná struktura [#abra - ka - dabra] ukazuje, jak může určitá slabika, v tomto případě [ka], sloužit jako spojovací prvek mezi dvěma opakujícími se částmi. Mezi konkrétní příklady glosolalických sekvencí, které Samarin zaznamenal, patří například [kajan tajan], [gambej jambej hambej], [hajnikitʃi ajlikitʃi], [para fara], [ʃibi hibi] nebo [kimi kiti].⁷⁷

Různá schémata slabičných sekvencí vznikají bez výjimky u všech mluvčích. Budou zde rozděleny na dva druhy – ty, které vznikají díky vokalickým repetícím, a ty, které vznikají kombinací různorodých slabik. Sekvence jednoho schématu se mohou objevit hned po sobě, nebo ve stejné části různých dechových skupin, například vždy na začátku, v půlce nebo na konci.

Schéma jedné sekvence prvního typu již bylo zmíněno výše v souvislosti s mluvčí č. 8. Nyní bude rozepsána v plném rozsahu: [ʔalabara namara ... santara ... labara ... santara ... labara namara], ve třech případech rozšířeno ještě o druhou část: [santara kora labara tora ... tirada sora]. Opakování [manana ... manana] bylo také již zmíněno výše. Mluvčí č. 4 používá sekvenci [tɛɛ ... tɛɛ], ve dvou případech doplněnou o slabiku s jiným vokálem: [katɛɛ ... fanɛɛ]. Sekvence [xɛɛkɛ], často používaná mluvčí č. 7, si během řeči prošla menšími změnami: [xarara xarakara ... xarara xaraka ... xaraxora], kdy vokál [ɛ] byl vystřídán vokálem [a]. Celá glosolalická promluva této mluvčí je rozepsána v závěru této podkapitoly, protože je přímo založena na opakování několika schémat.

⁷⁷ SAMARIN, William J. *Tongues of Men and Angels*, str. 82

Typ schématu s různými vokály má tyto zástupce: u mluvčího č. 1 [so:nɛ ... to:nɛ] – na koncích dvou po sobě jdoucích dechových skupin; [ko:mɛnɛ ... ko:lɛrɛ ... to:mɛrɛ] – vždy v první polovině dechové skupiny; a po sobě jdoucí opakované schéma tvořící celou jednu dechovou skupinu, budící dojem epizeuxe: [lo:rɛ dɛ sija | lo:rɛ dɛ sija | ʔa lo:rɛ dɛ sija]. U mluvčí č. 2 se podobná sekvence vždy objevuje na začátku dechové skupiny: [xo:ra ... ko:ra]. U mluvčí č. 3 se sekvence objevuje hojně v různých částech dechových skupin: [skerara skera ... skɛrɛrɛ ... sxɛrɛ:mɛnɛ ... skɛ:].

U mluvčí č. 4 sekvence svou melodií často působí realisticky, jako by se jednalo o italskou báseň plnou básnických figur: [kɛ sɛla ... kɛ sɛ:la sɛ:la sɛ:la], [mija mija mija], [gɛ: xarɛ ... gɛ sɛla xarɛ]. Velmi podobné sekvence, ve kterých účinkují stejné vokály, jsou slyšet u mluvčího č. 5 v různých částech dechových skupin: [χa lɛ: χa nɛ: ... χale: χale: ... χaɛ ... χa:de ... χa:le:], [χaɛrɛrɛkɛ:rɪ], [χale:ɦɪɦɪ χale:xɪdɪ].

Sekvence mluvčího č. 6 jsou specifické vysokou koncentrací hlásky [j] v takových částech slova, ve kterých ji v běžné češtině často neslyšíme, zejména ve spojení s okluzivním konsonantem [n]. Slabika [nja] je jednou z nejčastějších slabik tohoto mluvčího. Sekvence pak zní např.: [ʔoxananja ... ʔomananja ... ʔonɪjanjanja], které se vyskytují téměř na začátku každé dechové skupiny, dále [nanja nanja nija nija], [xɪjana ... xɪja xja ɦɪja], [ɦɪja ... ɦɔja], a poslední dvě spojení, ve kterých došlo k více změnám, ale stále jsou v nich znatelné společné znaky, zejména konsonanty v té části slova, která připomíná kořen: [norɪja tɛrɪje], [lɛlampala fila lampjo].

Sekvence mluvčí č. 8 se mění postupně – nejprve dojde ke změně počátečního konsonantu a poté ke změně posledního konsonantu: [tɪrada ... dɪrada ... dɪrana].

Mluvčí č. 10 používá neobvyklé množství diftongů ve svých slabičných sekvencích: [ku.arɛ.a santa ... ʔorɪja santa ... fu.o.ɛra santa ... xɪjorɪja santa ... korɛ.a santa ... kɪrɪja santa]. Sekvence zaznívající u této mluvčí vždy na začátku jsou: [kearɛ.a ... xe.arɛ.a ... xerɪja ... xɛrɛ.a ... fu.orɛ.a ... fu.orɛ.a ... ʔorɪja ... ʔorɪja ... ku.arɛ.a ... ʔorɪja], a na konci: [ʔorɪja sa ... kɪrɪja sa ... fuorɛ.a sa ... kɛrɪja sa].

U mluvčí č. 7 je výskyt sekvenčních schémat natolik dominantní, že tvoří jádro celé její výpovědi. Sama mluvčí navíc uvedla, že si význam některých slov zpětně dohledala, načež zjistila, že v nějakém jazyce slovo [xereke] nese význam „neboj se“.

Od té doby jej v glosolálii používá s tímto vědomím. Přepis celé nahrávky založené na několika sekvenčních schématech je následující:

- I. [$\langle$ rarara $\rangle$ orara xereke xereke sefe xarara sefe xarakara xereke xereke]
- II. [$\langle$ rarara $\rangle$ o:rara xereke xereke sefe xarara sefe xaraka sara]
- III. [$\langle$ rara $\rangle$ xereke xereke xereke orara xereke]
- IV. [$\langle$ rara $\rangle$ orara xereke xereke sefe xereke sefe xaraxora xereke xereke]

Podobně jako se dá ve fonetické analýze odhalit velké množství jedné často opakované hlásky, výrazný výskyt určitých opakovaných slabik a slabičných sekvencí potvrzuje existenci improvizační povahy glosolálie a je přítomný u všech mluvčích bez výjimky. Zdá se, že si glosolalista během osvojování tohoto specifického jazykového projevu podvědomě zvolí několik slabik, které mu znějí příjemně a jsou pro něj artikulačně pohodlné nebo na něj působí estetickým dojmem, a na jejich základě pak vytváří další sekvence a jejich obměny.

3.4.3. SROVNÁNÍ S MORFOLOGIÍ PŘIROZENÉHO JAZYKA, SYNTAGMATICKÉ VZTAHY

Samarin měl při poslechu nahrávek svých respondentů dojem, že slova se téměř formují k dokonalosti, ale stále jsou nějakým způsobem narušována, a nikdy tedy nedosahují své konečné, stabilní podoby.⁷⁸ V glosolálii jednoho mluvčího můžeme pozorovat slova, která jsou si velmi podobná, liší se pouze drobnými změnami v souhláskách nebo samohláskách ve slabikách, čímž mohou působit jako alomorfy jednoho morfému.

Pro srovnání vezmeme kořen českého slova čistý, tedy čist. Z něj můžeme odvodit slova jako nečistota, čistička, nečistý, čistič, očista atd. V glosolálii lze jako kořen považovat často opakovanou slabiku s podobným hláskovým okolím. Několik dobře rozlišitelných opakovaných vzorců je slyšet u mluvčí č. 10.

- I. ['kuore.a 'sija xesi 'ʔore.a sa]
- II. ['ke.are.a 'santa si 'ʔore.a 'fuare.a sija]

⁷⁸ SAMARIN, William J. *Tongues of Men and Angels*, str. 82

- III. ['xeare.a sa: 'kuare.a 'santa sɪ 'ʔorɪja sa]
- IV. ['xerɪja ke sɪ 'ʔorɪa 'santa sɪ 'fuore.a sɪja]
- V. ['xe.ara 'ʔo.era 'fuo.era 'santa sɪ 'kuore.a 'santa sɪ 'ʔore.a sa]
- VI. ['xere.a 'sɪja 'kore.a 'sɪja 'ʔorɪja sa]
- VII. ['fuore.a 'sɪja 'xɪjorɪ.a 'santa sɪ 'kɪrɪja sa]
- VIII. ['fuore.a 'sɪja xe 'ʔorɪja sa]
- IX. ['ʔorɪja sa 'xerɪja sa 'kore.a 'santa 'fuore.a 'sɪja xe sɪ]
- X. ['ʔorɪja 'sɪja xe sɪ 'ʔorɪja sa]
- XI. ['kuare.a 'sɪja 'xorɪja 'kerɪja 'santa sɪ 'fuore.a sa]
- XII. ['ʔorɪja sa 'xesɪ 'ʔorɪja 'sɪje 'kerɪja sa]

Nejpoužívanějším slabičným spojením této mluvčí je kombinace [ɾe.a] / [rɪja] a její varianty, které připomínají metatezi, v nichž se diftong objevuje před konsonantem [r]: [o.era] / [ɛ.ara] / [u.are]. Tento opakující se vzorec by mohl být považován za jakousi napodobeninu kořene, přičemž část před tímto kořenem, která v tomto případě zahrnuje slabiku skládající se z konsonantů [k], [ʔ], [x] nebo [f] a jakéhokoliv vokálu či diftongu, by mohla být považována za prefix. Tento příklad je však pouze jedním z možných způsobů, jak by lingvista mohl uvedený jazykový odraz interpretovat. Stále se však jedná pouze o jev, který je obecně zapříčiněn velmi častým výskytem repetice v glosolálii.

Ačkoli nelze s jistotou určit, zda lze jednotlivé slabiky v glosolálii označit za prefixy, sufixy či koncovky v pravém slova smyslu, lze pozorovat struktury, které vykazují podobnosti se syntagmatickými a paradigmatickými vztahy známými z přirozených jazyků. Ke stejnému závěru dochází i Samarin, který ve své studii uvádí: „Materiál, ze kterého se skládá řečová skupina, sestává z řady slabik. Jejich uspořádání však není náhodné v technickém smyslu.“ Výskyt slabikových sekvencí lze podle něj popsat právě z hlediska syntagmatických a paradigmatických (případně asociačních) vztahů, přičemž pojem „paradigmatický“ je v tomto kontextu třeba chápat v poněkud volnějším významu, než jaký běžně užívá lingvistika. Syntagmatický vztah slabik, tedy jejich vztah v lineárním sledu, je podle Samarina určován kontextem – jinými

slovy: pokud vymezíme určitou slabiku, jaké vlastnosti má slabika, která jí předchází nebo následuje?⁷⁹

Samarin si jako příklad pro hledání syntagmatických vztahů v promluvě presbytariánského duchovního, jejíž přepis je ve studii dostupný⁸⁰, určil nejfrekventovanější tohoto mluvčího, kterou byla slabika [so], a následně vytvořil tabulku vyjadřující její syntagmatické vztahy s předcházejícími a následujícími prvky, přičemž symbol # představuje chybějící slabiku. Samarinova tabulka je pro lepší vizualizaci zapsána jako tabulka č. 1:

lo	so	ku
la	so	ʃhan
la	so	#
la	so	ʒan
#	so	ʒan
ra	so	bo
ga	so	bo
pa	so	bo

Tabulka č. 1 – syntagmata [so] u Motleyova mluvčího

Pokusíme-li se vytvořit obdobnou tabulku pro mluvčí č. 10, jejíž plný fonetický přepis je uveden výše, zjistíme, že během svého projevu použila celkem 18 různých slabik. Pět z nich se vyskytlo pouze jednou: [kuo], [jo], [jɛ], [xɪ] a [fua].

⁷⁹ SAMARIN, William J. *Tongues of Men and Angels*, str. 80

⁸⁰Ibidem, str. 77

Nejfrekventovanější byla slabika [ja], která se objevila 24krát, následovaná slabikou [si] se vyskytla 22krát. Dále se často opakovaly slabiky [sa] a [re]/[rɛ], které se pravidelně objevovaly ve spojení s vokalickým segmentem [.a]. Významné zastoupení měly také slabiky [ri] a [ʔo]. V následující tabulce budou znázorněny syntagmatické vztahy nejfrekventovanější slabiky [si].

Pozice před slabikou	Nejfrekventovanější slabika	Pozice za slabikou	Četnost výskytu dané sekvence
rɛ.a	si	ja	8x
rija	si	ja	2x
rija	si	jɛ	1x
ta	si	ʔo	3x
kɛ	si	ʔo	1x
xɛ	si	#	1x
xɛ	si	ʔo	2x
ta	si	fuo	2x
ta	si	ki	1x

Tabulka č. 2 – Syntagmata slabiky [si] mluvčí č. 10

Sekvence v tabulce nejsou uspořádány podle pořadí, v jakém se ve zvukovém záznamu objevily, ale tak, aby co nejlépe vynikly jejich hláskové obměny. Z celé nahrávky mluvčí č. 10, jejíž celková délka činí 1 minutu a 52 sekund, byla foneticky

transkribována přibližně první minuta. Zbývající část se však nese ve stejném duchu, bez významnějších změn v rytmu či užitých vzorcích. Podobně i u mluvčího č. 5, jehož projev obsahuje uvulární konsonant, trvá záznam přibližně 10 minut, avšak transkripce se týká pouze první minuty. I v tomto případě se po celou dobu opakuje stejný typický vzorec.

Lze tedy usuzovat, že délka glosolalické promluvy není z hlediska analýzy zásadní. V okamžiku modlitby, kdy se mluvčí nachází ve stavu snížené aktivity mozkových center odpovědných za řízení jazyka, je schopen opakovat stejné schéma i po delší časový úsek, přičemž tento projev pro něj stále splňuje původní účel komunikační situace.

Morfologická analýza ukázala, že i když slova v glosolálii nemají jasné významy ani hranice, je možné sledovat určité pravidelnosti v jejich stavbě. Nejvýraznějším rysem se ukázalo být opakování slabik, které se objevuje u všech analyzovaných mluvčích. Některé slabiky nebo jejich kombinace se opakovaly častěji, což naznačuje, že si mluvčí během mluvení vybírají zvuky, které jim znějí příjemně nebo se jim dobře vyslovují. Postupně si pak na jejich základě vytvářejí vlastní systém, který připomíná stavbu slov a vět v běžném jazyce. I bez významu tak glosolálie ukazuje známky vnitřní organizace a rytmu, které mohou mít pro mluvčí, samozřejmě podvědomě, osobní nebo estetický smysl.

Závěr

Tato bakalářská práce se zaměřila na glosolálii jako specifický jazykový projev, který je tradičně spojován s náboženskou zkušeností, ale může být zkoumán i z hlediska lingvistiky, zejména fonetiky a fonologie.

Glosolálie neboli mluvení v jazycích je jejími mluvčími vnímána především jako fyzický projev duchovního prožitku. Věří, že tímto způsobem navazují hlubší vztah s Bohem a zakoušejí jeho blízkost. Vnímají ji jako výjimečný dar, který jim umožňuje překročit hranice běžného jazyka – ve chvílích, kdy jsou vlastní slova nedostatečná k vyjádření silných emocí, poskytuje glosolálie prostor k autentické a hluboké modlitbě.

Cílem této bakalářské práce bylo uchopit fenomén glosolálie z různých úhlů pohledu, aby byl přístupný a srozumitelný jak věřícím, tak i nevěřícím čtenářům. Důvodem k výběru tématu byl mimo jiné fakt, že glosolálie je v současnosti poměrně rozšířeným jevem, který ovlivňuje nejen víru jednotlivce, ale i jeho psychické prožívání a sounáležitost se skupinou – někteří autoři, například psycholog a evangelický pastor Victor Counted, dokonce hovoří o jejích možných terapeutických účincích.

První kapitola představila glosolálii jako komplexní jev, který se nachází na pomezí několika vědeckých disciplín – teologie, psychologie, neurovědy, antropologie, sociologie a jazykovědy. Každý z těchto pohledů nabízí jinou interpretaci: teologický přístup ji chápe jako dar Ducha svatého, psychologie ji vidí jako projev změněného stavu vědomí, neurověda jako aktivaci specifických mozkových oblastí, a sociologie jako kulturně podmíněné chování spojené se začleněním do náboženské komunity. Ukazuje se tak, že glosolálie je fenoménem na průsečíku všech těchto oblastí a její hlubší porozumění skutečně vyžaduje mezioborový výzkum.

V druhé části práce byla provedena lingvistická analýza založená na teorii Williama Samarina a aplikovaná na nahrávky českých a slovenských mluvčích. Díky fonetické analýze bylo možné ukázat, že glosolálie není jen bezobsažné blábolení. Ačkoli tato řeč nemá stabilní kolektivně sdílenou gramatiku ani slovní zásobu a její

části samy o sobě nenesou význam, nese si znaky přirozeného jazyka alespoň na fonetické rovině – většina mluvčích pracuje se zvuky běžnými v češtině nebo slovenštině a často tvoří kombinace otevřených slabik. Ukázalo se také, že pro české a slovenské mluvčí je přirozenější mít stabilní vokální základ a více ve slabikách improvizovat s konsonanty. Každý respondent navíc opakovaně využíval určitý zvukový vzorec, který byl pro jeho glosolálii specifický a ve kterém se cítil komfortně.

Tato práce splnila svůj cíl a zodpověděla výzkumné otázky, jež byly stanoveny v úvodu. Do budoucna by bylo možné rozšířit výzkum o analýzu glosolalických projevů u rodilých mluvčích dalších slovanských jazyků, což by umožnilo zkoumat, zda se v rámci širšího jazykového a kulturního prostoru objevují podobné fonetické rysy. Popřípadě by bylo možné zaměřit se hlouběji na konkrétní křesťanská společenství a zkoumat, zda členové těchto komunit sdílejí určité fonetické nebo rytmické vzorce, které by mohly naznačovat formování specifického "jazykového stylu" v rámci glosolálie. Výzkum by se dal také rozšířit o sémantickou stránku glosolálie, na tzv. dar výkladu, příp. xenoglosii, na něž v této práci nebyl prostor.

Na základě této analýzy lze říct, že glosolálie není ani plnohodnotný jazyk, ale rozhodně ani náhodný tok zvuků. Je to zvláštní fenomén na pomezí jazykového projevu a spirituální zkušenosti – odraz jazyka, nikoli jeho fasáda. A právě proto si zaslouží pozornost a pochopení, nikoli odmítnutí nebo zesměšnění. Společnost by se s tímto jevem měla naučit zacházet s respektem, a to i z toho důvodu tomu, že s ním přichází do kontaktu čím dál více lidí. Pro hlubší porozumění by však bylo potřeba dalšího výzkumu, a to i v diachronní perspektivě – tedy sledování vývoje glosolálie v čase – což je zatím kvůli nedostatku starších nahrávek obtížné.

Anotace

Jméno a příjmení autora: Anna Pešlová

Název fakulty: Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název katedry: Katedra bohemistiky

Název práce: Charismatický dar glosolálie z pohledu lingvistiky

Vedoucí práce: doc. Mgr. Miroslav Vepřek, Ph.D.

Počet znaků: 89 000

Počet příloh: 2

Počet titulů použité literatury: 9

Klíčová slova: glosolálie, mluvení v jazycích, letniční hnutí, charismatická hnutí, duchovní dary, jazyková analýza, improvizovaný jazyk, William Samarin česká a slovenská glosolálie

Bakalářská práce se zabývá glosolálií, která je známá také pod pojmem „mluvení v jazycích“. Tento fenomén se objevuje zejména v letničních a charismatických křesťanských společenstvích. Cílem práce je analyzovat tento improvizovaný jazykový projev nejen jako součást náboženské zkušenosti, ale také jako fenomén s existující vnitřní strukturou. Práce kombinuje teoretické poznatky z teologie, psychologie, neurovědy, antropologie, sociologie a lingvistiky a navazuje na definici glosolálie od Williama Samarina, kterou používá jako základ pro vlastní jazykovou analýzu nahrávek českých a slovenských mluvčích glosolálie.

Práce si klade za cíl přiblížit podstatu tohoto jevu nejen těm, kteří mají s glosolálií osobní zkušenost, ale i čtenářům z akademického prostředí, kteří by rádi porozuměli tomu, proč a jak se tento projev v křesťanském kontextu používá.

Resumé

This bachelor's thesis explores glossolalia, also known as "speaking in tongues." This phenomenon is primarily found in Pentecostal and charismatic Christian communities, where it is perceived by believers as a spiritual gift through which they can establish a deeper connection with God. Although glossolalia does not fit the criteria of a natural or constructed language, its speakers regard it as a form of language – often believing it to be a real but unknown tongue.

The aim of this thesis is to analyze this improvised speech not only as a part of religious experience but also as a phenomenon with an identifiable internal structure. The work draws on theoretical insights from theology, psychology, neuroscience, anthropology, sociology, and linguistics, and builds upon William Samarin's definition of glossolalia, using it as the foundation for a linguistic analysis of recordings provided by Czech and Slovak speakers.

Samarin describes glossolalia as a vocal expression that the speaker himself considers to be a language. Although this expression shows certain basic features similar to natural languages, it lacks a stable semantic component. This means that the message is not understandable either to the speaker himself or to those around him.

The analytical part of the thesis focuses on specific linguistic levels – particularly the phonetic and morphological levels. The main research questions this section seeks to answer are: Do the glossolalia utterances of speakers from the Czech Republic and Slovakia exhibit certain recurring sound or phonological features that can be linguistically described? Are there typical sound sequences, rhythmic patterns, or intonation patterns appearing in the utterances? And is there any internal structure among the individual utterances that could suggest the existence of a specific system?

The thesis seeks to make the nature of glossolalia more accessible to both those with personal experience of the phenomenon and readers from an academic background who are interested in understanding why and how this type of speech is used within the Christian context.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

Bible: český studijní překlad. Páté souborné vydání. Praha: KMS, 2021. ISBN 978-80-7664-002-3.

Bible: písmo svaté Starého a Nového zákona: podle ekumenického vydání z r. 1985. [Praha]: Ústřední církevní nakladatelství, 1989.

Bible: Slovo na cestu. Mini perly. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. ISBN 80-7192-067-3.

ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky.* Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0154-0, str. 13.

Doktrinální komise ICCRS: *Křest v Duchu svatém.* Spiritualita. Z anglického originálu *Baptism in the Holy Spirit* vydaném ve Vatikánu r. 2017. V Uhřetěbích: Doron, 2023. ISBN 978-80-7297-301-9.

GOODMAN, Felicitas. *Speaking in Tongues: A Cross-Cultural Study in Glossolalia.* Chicago: University of Chicago Press. 1972. ISBN 978-0226303246.

SAMARIN, William J. *Sociolinguistic vs. Neurophysiological Explanations for Glossolalia: Comment on Goodman's Paper.* *Journal for the Scientific Study of Religion*, 11(3). 1972. Str. 293–296. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/1384556>

SAMARIN, William J. (1972). *Tongues of Men and Angels: The Religious Language of Pentecostalism.* New York: Macmillan, 1972. p. 2. OCLC 308527.

WHITEHEAD, Charles. *V síle Ducha.* Orientace. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013. ISBN 978-80-7195-648-8.

Internetové zdroje

BENTALL, Richard P.; POWELL, Gary; REED, Peter; JOHNSTON, Rebeccaa; KINDERMAN, Peter. Attribution of Mental States in Glossolalia: *A Direct Comparison With Schizophrenia*. *Frontiers in Psychology* [online]. 2020, roč. 11, s. 531. ISSN 1664-1078. Dostupné z: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00531>

COUNTED, Victor. *Speaking in Tongues: Divine Gift or Psychological Phenomenon*. In: YouTube [online]. 19. 12. 2023.

Dostupné z: https://youtu.be/_fkAJSmj8xA?si=IEHF1vDZEWTjPl09

HOLM, Nils. (2009). *Mysticism and spirituality*. Scripta Instituti Donneriani Aboensis. 21. str. 62. Dostupné z: https://www.researchgate.net/Mysticism_and_Spirituality.com

Katolická charismatická obnova. Katolická charismatická obnova [online]. Praha: Charismatická obnova, z. s. Dostupné z: <https://www.cho.cz>

LACHMANOVÁ, Kateřina. *Také nevíte, co s darem jazyků?* Katolická charismatická obnova. Publikováno 10. 5. 2024. Dostupné z: <http://apologia.cho.cz/clanky/Take-nevite-co-s-darem-jazyku.html>

NEWBERG, Andrew B., et al., *The measurement of regional cerebral blood flow during glossolalia: A preliminary SPECT study*, *Psychiatry Research: Neuroimaging* (2006). Dostupné z: <https://static1.squarespace.com>

PEW RESEARCH CENTER. Global Christianity – Movements and Denominations. Pew Research Center. Publikováno 19. 12. 2011. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/religion/2011/12/19/global-christianity-movements-and-denominations/>

SPANOS, Nicholas P.; CROSS, W. P.; LEPAGE, M.; CORISTINE, M., Glossolalia as learned behavior: An experimental demonstration. *Journal of Abnormal Psychology*, 95(1). 1986. Str. 21–23. Dostupné z: <https://doi.org/10.1037/0021-843X.95.1.21>

Ústav pro jazyk český AV ČR. Internetová jazyková příručka [online]. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=915#nadpis5>

Seznam obrázků, grafů a tabulek

Obrázek č. 1 – komunikační situace při modlitbě glosolalisty	22
Graf č. 1 – procentuální podíl fonémů u všech mluvčích	34
Graf č. 2 – procentuální podíl konsonantů u všech mluvčích	36
Tabulka č. 1 – syntagmata [so] Motleyova mluvčího	47
Tabulka č. 2 – syntagmata [si] české mluvčí č. 10	48

Seznam zkratek

atd.

apod.

č. – číslo

ČR – Česká republika

ICCRS – Mezinárodní katolická charismatická obnova

IPA – Mezinárodní fonetická abeceda

NZ – Nový zákon

pol. – polovina

Řím – List apoštola Pavla Římanům

stol. – století

SR – Slovensko

SZ – Starý zákon

1 Kor – 1. list apoštola Pavla Korintským

Příloha č. 1: Otázky pro respondenty

- 1) Zkuste popsat svoji první zkušenost s mluvením v jazycích
 - a. co jste u toho prožíval/a za emoce?
 - b. bylo to při vaší soukromé modlitbě, nebo při nějaké veřejné akci?
 - c. jakým způsobem se dar projevil? Bylo to jen opakování jedné slabiky či jednoho slova? Nebo jste začal rovnou hovořit plynulým zvláštním jazykem?
- 2) Od doby, kdy jste poprvé mluvil v jazycích, došlo ve vašem projevu k nějakému posunu?
- 3) Dokážete v modlitbě ovlivnit, jestli mluvíte v jazycích, nebo česky/slovensky?
- 4) Stane se někdy, že vám nejde začít mluvit v jazycích?
- 5) Dokážete popsat, co se vám při modlitbě v jazycích odehrává v hlavě?
 - a. Přemýšlíte nad tím, co vyslovujete, nebo spíš prožíváte nějakou emoci a nemyslíte vůbec na nic?
- 6) Předtím, než jste sám začal mluvit v jazycích, slyšel jste někdy v jazycích mluvit někoho jiného? Věděl jste, že to je možné?
- 7) Jste členem nějakého společenství, kde lidé běžně mluví v jazycích nebo se za obdržení tohoto daru modlí?
- 8) Věříte, že váš dar jazyků by mohl být skutečný jazyk? Máte teorii jaký?
- 9) Máte pocit, že při mluvení v jazycích dostáváte od Boha nějakou zpětnou vazbu v ten okamžik nebo v následujících dnech? Jakým způsobem vám Bůh odpovídá, když s ním v jazycích promlouváte?

Příloha č. 2: Plné znění fonetických přepisů respondentů

Mluvčí č. 1 (délka nahrávky je 48 sekund), muž, ČR

- I. [ˈxɛ:rɛ ˈsmijɔ ˈxo:lara ˈkoɛ ˈʃɛ →]
- II. [ˈsɪdɛ.a ˈ↑xo:rakɛ ˈtɛdɛdɪ ˈdijɔ ˈ↑so↓kɛtɛ ˈ↑mɛ:↓nɛ ˌrɪ dɪˈdijɔ↓]
- III. [ˈlɛ:rɛrɛ ˌdijɔ ˈ↑so: | ˈ↑ka: | ˈ↑na: | ˈ↑ra: | ˈxɛtodo ˈsɪja →]
- IV. [ˈloɾɛ ˌdo ˈ↑ko:mɛnɛ ˌfɛ ˈ↑sɛxkɛdo ko:rɛ ↓]
- V. [ˌtomɛro ˈ↑ko:lɛrɛ ˌmɛ → | ˌkɛ → | ˈto → | kɛ ˈ↑sɪdijɔ ˈto:nɛ ↓]
- VI. [ˌtomɛno ˈ↑ko:rɛlo ↓ ˌrɛkɛtɛ.o ˈ↑so:mɛnɛ ˈri:lɪ ˈrɪdɪdɪ →]
- VII. [ˌso ˈ↑kɛ | ˈ↑tɛ | ˈ↑dɛ | ˈ↑dɪ | ˈ↑dɪ | ˈ↑di:a ˈʃarala ˈkoɾɛa ˈsɪja →]
- VIII. [ˌtomɛrɛ ˈ↑xɛtɛ kɛrɛ bɛkɛ ↓ ˌrɪjɔ ˈso:nɛ→]
- IX. [ˌxɛrɛmɛ ˈ↑kɛ: | ↓ ˌtɛrɛ ˈ↑bɛ: ↓ ˌdɛrɛ ˈdɪdɪjɔ ˈto:nɛ→]
- X. [ˈ↑lo:rɛ ˌdɛ ˌsɪja ↓ | ˈ↑lo:rɛ ˌdɛ ˌsɪja ↓ | ʔa ˈ↑lo:rɛ ˌdɛ ˌsɪja →]
- XI. [ˌtoroloro ˈ↑kʰɛ:tɛ ↓ ˌdɪdɪdɪjɔ ˈ↑so:nijɔ ˈto:rɛvɛ ˈfɛ:rɛdɪ ˌdijɔ ˌsa →]

Mluvčí č. 2 (délka nahrávky je 51 sekund), žena, ČR

- I. [ˈxira ˈlara ˌva ˈlara ˌko ˈtɛra ˈlara ˈmana ˌko ˈtɛdɛ ˌlɛlɛlɛlɛ ˈkɛra ˌlæ ˈmana ˌkata ˈkala ˈmala ˈmana ˌkɛˈtɪna ˌˌvalaˈla ˌkɛˈtɛ ˈlala ˈkɛtɛ →]
- II. [ˈxo:ra ˈkɛ ˈta ˈla ˈmana ˈkɛtɪ ˈkara ˈlara ˈvada ko ˈtɛ: ˌradada →]
- III. [ˈxɛsta ˈmana ˈkatɪ ˈkala ˌmana ˌkɛ ˈtara va ˈlara ˈkɛtɪ →]
- IV. [ˈxo:ra ˌkɛ ˈtara ˈlarava ˈla ko ˈtɪ da ˈlalala kɛ ˈtɛrɛ ˌdɛdɛdɛdɛdɛ →]
- V. [ˈxo:ra ˈkɛ | ˈta | ˈna | ˈma | ˈla | ˈma | ˈna na ˈlalala ˈkɛ tɪ →]
- VI. [ˈxo:ˈloro kɛ ˈtɛra ˈlara va ˈlara kɛ ˈtɪra ˈla ˌra ˈva ˌda ˈkɔtɛ →]
- VII. [ˈxo:ra ˌkɛ ˈtara ˈlara ˈvada ˌko ˈtɛ da ˈlɪvɪ ˌvɪ ˈkɛ:rɛ ˈdɛdɛdɛdɛdɛ →]
- VIII. [ˈko:ra ˌkɛ ˈtara ˈvstava ra ˈlara ˈmana ˈkɛtɪ →]
- IX. [ˈko:ra ˈstɛ ma ˈni:ja ko ˈlɛda ˈla | ˈka | ˈtɛ | ˈkɪda para ˈla | ˈkɛ ˈtɪ →]

Mluvčí č. 3 (délka nahrávky je 18 s), žena, SR

- I. [ˈxira ˈmanana ˈskerara ˈskɛra ˌma ˈxɛra ˈsɛrjara:→]
- II. [ˌraˈmanana ˈskɛ: ˌma ˈskerɛrɛ ˈxɛ:rana sa→]
- III. [ˈsɛrɛ ma: ˈrɛnɛ xɛ ˌsxɛˈrɛ:mɛnɛ↓]
- IV. [ˈsɪ:ja ma:↓]
- V. [ʔa ˈxɛrɛ ma:↓]
- VI. [ˈsɪrɪ ˈmɪnɪ ra nana ˈskɛ:↓]
- VII. [ˌsɪlmana:→]

Mluvčí č. 4 (délka nahrávky je 21 s), žena, ČR

- I. [ˌkɛ ˈsɛla rɛˈfɛntɛ ˌkɛ ˈsɛ:la ˈsɛ:la ˈsɛ:la fɛrɛ: ˈsɛ ˌka ˈti:ja ˌrɛ ˈka ˈfɛrɛ→]
- II. [ˈkɪja ˌra ˈsɛra ˈfɛrɛntɪa ˈtɛ:rɛ↓]
- III. [ˈgɛ: xɛrɛ ˈsɛtɪara ˈfanɛrɛ→]
- IV. [ˌgɛ ˈsɛla ˈxɛrɛ ˈsɛntɪa ˌla ˌka ˈtɛrɛ→]

V. [ˈmija ˈmija ˈmija la ˌrɛːntɛa ˈsɛːla ˌtɛːrɛ→]

Mluvčí č. 5 (délka přepsané části nahrávky je 59 s, celá nahrávka je dlouhá 9 min 15 s), muž ČR

- I. [<xa lɛː> xa nɛː rɪfɛ xandereː→]
<při nádechu>
- II. [xaleː xaleː xalɪfɛ xærɛrɛkɛːrɪ→]
- III. [oː xɛn xaleːɦɪfɪ xaleːxɪdɪ kɛːrɪdɪ→]
- IV. [ʔiː ʃɪmɪkɛ xæn ɦɛvɪʃɪkɛ vɛ xadɑɪ kiːrɪ→]
- V. [xɪ ʃɪ xænɪ ɦɛnɪkiːrɪ→]
- VI. [xɪrɛ xaːrɛ kɛtɛːrɛ→]
- VII. [xae tɪ xɑɪɪ ʃɪxɑɪ dɪ kɪrɪ→]
- VIII. [ʔoɪ xɔʃɪ xɑɪdɪ→]
- IX. [dɪ xærɛdɪ kɪ xɑɪ dɪ ʃɪ xae dɪkɪ→]
- X. [xaːdɛ kɛ ɪʃɪ xæxadɛkɪrɪ dɪdɪ sɪxærɛdɪ→]
- XI. [<xaːlɛː xa> lɛːʃɪ xan xalɪkiː rɑ xɑɪʃ xaːrɪkɪtɛ→]
<při nádechu>

Mluvčí č. 6 (délka přepsané části je 50 s, celá nahrávka je dlouhá 3 min 49 s), muž, ČR

- I. [ˈxɪɛrɑ nɑ ˈmarɪɑ lɛ ˈxɪnɛ ˈʃɪnɪɑ ˈmananɛɑ ˈxolɛax ʃɛ mɑ ˈtɛ xɪɑnɑ ˈtʃɛmɑ nɑ→]
- II. [ˈʔaxɛɪɛ ˈʃɛmanɪɑ ˈxolɪax ʃɑˈmanɪɑ ˈʃanɪɑ ˈxana ˈxalɪɑ ˈmaxɪɑ→]
- III. [ʔoˈxɛɪʃ ˈmanajɑ ˈxɛjɑ ˈnaxajɑ janɛ ˈjanana→]
- IV. [ˈʔorɪɑ ʃɑrlalɛjɑ lʃantɑɛ ˈxandalɛjɑ ˈnalʃɛnɑ nɑ ˈmanjɑ→]
- V. [ʔoˈxananjɑ ˈʃana ˈxolɪjanɑ ˈxɪjɑ nʃɑɪ xɪjɑ xjɑ ɦɪjɑ ˈɦɪjɑ ɦoʃɑ→]
- VI. [ʔoˈmananjɑ jaˈxɛjɑ ˈnanjɑ ˈnanjɑ nɪjɑ nɪjɑ ˈɦomanɪjɑ ˈlɛlʃɑ mljɑ→]
- VII. [ʔaˈxana ˈxadʃɑ ˈɦjɔɛ ʃjɑ ˈnjaxajax ˈmɪjɔ ˈxola ˈʃamaj aˈrɛɑ→]
- VIII. [ʔˈanɪjɑ ˈxnanjanjɑ ˈɦoʃɛ ˈrɛʃɛɦɛj ˈmanajajɑ ˈjamahajɑ→]
- IX. [ʔoˈxarɪjɑ lɛˈlampalɑ ɦɪlɑˈlampjɔ ˈjomɪjam ʃɑ nɛ ˈtɪjɑ ˈnanana→]
- X. [ʔoˈnɪjanjanjɑ ˈɦomanɪjɑ ˈlɛlɛɑˈʃanɛtrɛ ˈxɛndɛrɪjɑ ˈnorɪɑ ˈtɛrɪjɛ ˈtɛrɛtɛ ˈxarlemɛ→]

Úryvek mluvčího č. 6, ve kterém používá jiné kombinace slabik

[ˈʔonɪɑ ˈʃɪmɑ ˈxavɪɑnɑ ˈtʃɛfɛ fɪ ʃɑˈmɑ ˈltɪɛ ˈʃamɑɪɑ ˈxanɛn tɑ ˈtʃɛntɛrɪɑn ɑn ˈmɛnɑjɪ→]

Mluvčí č. 7 (délka nahrávky je 29 s), žena ČR

- I. [sɪɑrɑ xɛrɛkɛ xɛrɛkɛ orɑrɑ→] 12 za první dvě sekundy
- II. [<rɑrɑrɑ> orɑrɑ xɛrɛkɛ xɛrɛkɛ sɛʃɛ xɑrɑrɑ sɛʃɛ xɑrɑkɑrɑ xɛrɛkɛ xɛrɛkɛ→]
<při nádechu>
- III. [<rɑrɑrɑ> oːrɑrɑ xɛrɛkɛ xɛrɛkɛ sɛʃɛ xɑrɑrɑ sɛʃɛ xɑrɑkɑ sɑrɑ→]
<při nádechu>
- IV. [<rɑrɑ> xɛrɛkɛ xɛrɛkɛ xɛrɛkɛ orɑrɑ xɛrɛkɛ→]
<při nádechu>

- V. [$\langle$ rara $\rangle$ orara xereke xereke seſe xereke seſe xaraxora xereke xereke $\rightarrow$]
$\langle$ při nádech $\rangle$

Mluvčí č. 8 (délka nahrávky je 18 s), žena, SR

- I. ['ʔalabara 'namara 'kora de 'sija ra 'ʃare da 'santara 'kora 'labara 'tora de
'tirada 'sora $\rightarrow$]
II. ['xalade 'dirada 'ʃorada 'kerada 'santara 'tora 'labara namara 'tora $\rightarrow$]
III. ['ʃakarada 'kerana 'sorade 'dirana 'tora $\rightarrow$]

Mluvčí č. 9 + dar výkladu. Dva mluvčí mluví přes sebe. Symbol [—] označuje nesrozumitelnou část, do níž vstupuje druhý mluvčí. Oba muži z ČR.

[efija konto sante nonti ri lore kadasame nomelijore keti sijo lore kedaſaba same – oko
toto sante —]

[ti mi otvi:ra:ʃ sve: ʃrdt ʃe | otvi:ra:m — a da:va:m ci vʃexno]

[ote konto nonti — same nome ni kolore kala ʃalo same ko koro silare — si kolore
ja fata kare —]

[touzi:m delat vʃexno to | o t ʃo ti si prosil]

[mija kaonto sonto nonte — saka fuore karaſao savare]

[neboj se — slíʃi:m kazde: tve: slovo]

Mluvčí č. 10 (přepsána 1 minuta), žena, ČR

- I. ['kuore.a 'sija xesi 'ʔore.a sa]
II. ['keare.a 'santa si 'ʔore.a 'fuare.a sija]
III. ['xeare.a sa: 'kuare.a 'santa si 'ʔorija sa]
IV. ['xerija ke si 'ʔoria 'santa si 'fuore.a sija]
V. ['xe.ara 'ʔo.era 'fuo.era 'santa si 'kuore.a 'santa si 'ʔore.a sa]
VI. ['xere.a 'sija 'kore.a 'sija 'ʔorija sa]
VII. ['fuore.a 'sija 'xiʃori.a 'santa si 'kiriya sa]
VIII. ['fuore.a 'sija xe 'ʔorija sa]
IX. ['ʔorija sa 'xerija sa 'kore.a 'santa 'fuore.a 'sija xe si]
X. ['ʔorija 'sija xe si 'ʔorija sa]
XI. ['kuare.a 'sija 'xorija 'kerija 'santa si 'fuore.a sa]